

รายงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น
ฉบับสมบูรณ์

รูปแบบการพัฒนาการใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อเกษตรกรรมอย่างมีส่วนร่วมที่
เหมาะสมของพื้นที่โคกบึงพลาชัย ตำบลหม่ม่น อำเภอสมเด็จ จังหวัดกาฬสินธุ์

โดย นายรังสรรค์ ศิลาพัฒน์ และคณะ

สนับสนุนโดย สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย

รายงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นฉบับสมบูรณ์

รูปแบบการพัฒนาการใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อเกษตรกรรมอย่างมีส่วนร่วมที่
เหมาะสมของพื้นที่โคกบึงพลาชัย ตำบลหม่ม อำเภอสมเด็จ จังหวัดกาฬสินธุ์

โดย นายรังสรรค์ ศิลาพัฒน์ และคณะ

สนับสนุนโดย สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย

คำนำ

โครงการวิจัยเรื่อง โครงการรูปแบบการรูปแบบการพัฒนาการใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อเกษตรกรรมอย่างมีส่วนร่วมที่เหมาะสมของพื้นที่โคกบึงพลาชัย ตำบลหมื่น อำเภอสมเด็จ จังหวัดกาฬสินธุ์ เป็นงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น โดยมีจุดมุ่งหมายสำคัญเพื่อสืบค้นสาเหตุ เงื่อนไข และเหตุปัจจัยต่างๆที่เป็นปัญหาในการประโยชน์ที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พร้อมทั้งค้นหาศักยภาพ องค์ความรู้ ภูมิปัญญาทุนทางสังคมและทรัพยากรที่จะนำมาใช้ เพื่อหารูปแบบการแก้ปัญหาที่เหมาะสมกับชุมชน ทั้งในระดับบุคคล ชุมชน ความร่วมมือระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

ทีมวิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่า งานวิจัยฉบับนี้จะเป็นประโยชน์ต่อผู้ที่สนใจศึกษาค้นคว้า หรือเรียนรู้ชุมชน จะเกิดขึ้นจากความเข้าใจและการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน เพื่อการพัฒนาที่ สอดคล้องกับบริบทชุมชน เกิดความรับผิดชอบร่วมกัน เป็นแนวทางในการพัฒนาท้องถิ่นใน ต่อไปในอนาคต

ขอขอบคุณสำนักงานสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ฝ่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่น ที่ให้การ สนับสนุนการวิจัยครั้งนี้ ขอขอบคุณพี่เลี้ยงโครงการ คุณสมเจตน์ ไชยลาภ และคุณปาริชาติ หาญไชนะ ที่ให้คำแนะนำ ชี้แนวทาง ชี้แหล่งข้อมูลที่สำคัญ ยกประเด็นให้ขบคิด ช่วยเหลือ และให้คำปรึกษาในการทำกิจกรรมต่างๆอย่างใกล้ชิดมาตลอด ขอขอบคุณทีมวิจัยทุกท่านที่ ทำงานอย่างหนักด้วยจิตสาธารณะ ด้วยความมุ่งมั่นตั้งใจ ด้วยหวังความสำเร็จเพื่อชุมชนร่วมกัน และขอขอบคุณชาวบ้านทั้ง 3 หมู่บ้านทุกท่านที่ให้ความร่วมมือในการทำวิจัยครั้งนี้เป็นอย่างดี

ทีมวิจัย

บทคัดย่อ

โครงการวิจัยเรื่อง โครงการรูปแบบการรูปแบบการพัฒนาการใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อเกษตรกรรมอย่างมีส่วนร่วมที่เหมาะสมของพื้นที่โคกบึงพลาชัย ตำบลหมู่น อำเภอสมเด็จ จังหวัดกาฬสินธุ์ มีวัตถุประสงค์เพื่อเพื่อศึกษาสภาพนิเวศน์ สถานการณ์ปัญหา และพัฒนาการของปัญหาที่ดิน ในพื้นที่โคกบึงพลาชัย เพื่อศึกษาศักยภาพ องค์ความรู้ ภูมิปัญญา และเทคโนโลยีที่เหมาะสมเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ทั้งในและนอกพื้นที่

เพื่อค้นหาแนวทางและแผนในการพัฒนาการใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ในพื้นที่โคกบึงพลาชัย เพื่อค้นหารูปแบบการพัฒนาการใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อเกษตรกรรมอย่างมีส่วนร่วมในพื้นที่โคกบึงพลาชัย มีพื้นที่ศึกษารอบบึงโคกพลาชัยครอบคลุม 3 หมู่บ้าน การดำเนินงานใช้การวิจัยแบบมีส่วนร่วม เก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ แบบสอบถาม การสำรวจและการใช้เครื่อง GPSจับพิกัดของพื้นที่ การใช้แผนที่เดินดินเทียบกับแผนที่ทางอากาศ

ผลการศึกษา โคกบึงพลาชัย มีพื้นที่ 654 ไร่ ครอบคลุมพื้นที่ 3 หมู่บ้านคือ บ้านบึง (หมู่ที่ 6) บ้านแก่งพลาชัย (หมู่ที่ 7) และบ้านโนนน้ำเกลี้ยง (หมู่ที่ 9) มีผู้ครอบครองพื้นที่รอบบึงดังนี้

บ้านบึง หมู่ที่ 6 จำนวน 13 แปลง บ้านแก่งพลาชัย หมู่ที่ 7 จำนวน 7 แปลง บ้านโนนน้ำเกลี้ยง หมู่ที่ 9 จำนวน 67 แปลง ลักษณะพื้นที่โคกบึงพลาชัย ทั้ง 3 หมู่บ้านจะมีลักษณะพื้นที่แตกต่างกันคือ บ้านบึงจะมีลักษณะพื้นที่ทามตดิริมบึงและที่ราบทุ่ง บ้านแก่งพลาชัยจะเป็นที่ราบสลับเนิน และบ้านโนนน้ำเกลี้ยงจะเป็นที่ราบสูงกว่าทั้งสองบ้านที่กล่าวมา การใช้ น้ำในการเกษตรจะขุดเจาะน้ำบาดาลและร่อนน้ำฝนเท่านั้น การใช้ประโยชน์ที่ดิน ทำนา ทำไร่ อ้อย มันสำปะหลัง และ สวนยางพารา นอกจากนั้น ยังมีการทำเกษตรพอเพียง และเลี้ยงสัตว์บ้าง เล็กน้อย

การทำนาพบปัญหาคือ

- สารเคมีในพื้นที่ไร่ อ้อย ไหลลงสู่พื้นที่นา ทำให้ชาวบ้านเป็นโรคผิวหนัง
- หอยเชอรี่ระบาด โดยเฉพาะพื้นที่นาทาม ชาวนาหลายรายจึงใช้ยาฆ่าหอยเชอรี่
- หนอนกินใบ และหนอนกอรระบาด
- ไม่มีเอกสารสิทธิ์ที่ดินทำให้ไม่สามารถลงทะเบียนเพื่อรับจำนำข้าว หรือไม่ได้รับ

สวัสดิการในการทำนาตามนโยบายของรัฐบาล

การทำไร่ อ้อยพบปัญหาคือ

- 1)ต้นทุนการผลิตสูง
 - 2)โรคใบขาว
 - 3)ผลผลิตต่ำลง
 - 4)ใช้สารเคมีกำจัดวัชพืชมาก
 - 5)หากฝนมาเร็วทำให้ดินแน่น อ้อยจะเกิดไม่ดี ชาวบ้านจึงนิยมปลูกอ้อยปลายฝน
- การทำสวนยางพาราพบปัญหาคือ

1. ก่อนกรีดยางต้นสูง แทะไม่มีรายได้ในช่วง 6-7 ปี บางรายจึงปลูกลำไยแซมหลังในร่องยางเพื่อสร้างรายได้ก่อนกรีดยาง แต่พบว่าไม่เป็นผลดีต่อต้นยางพารา ทำให้การเจริญเติบโตช้า

2. ราคาขายพาราทกต่ำบางช่วง

การทำไร่มันสำปะหลังพบปัญหาคือ

1.ราคาดกต่ำ และไม่แน่นอน

2.ต้นทุนการผลิตสูง

3.เพลี้ยแป้งระบาด

องค์ความรู้และภูมิปัญญาในการใช้ประโยชน์ ดังกรณีของ นายรังสรรค์ ศิลาพัฒน์ อายุ 42 ปี เป็นผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 6 บ้านบึง มีพื้นที่ติดกับบึงพลาญชัย เนื้อที่ประมาณ 15 ไร่ แบ่งเป็น ปลูกยางพารา 5 ไร่ในพื้นที่โคก ต่ำลงมา ปลูกไม้ยืนต้นและไม้ผล พื้นที่ลุ่มทำเป็นที่นาประมาณ 3 ไร่ มีพื้นที่ขุดสระ 2 บ่อประมาณ 2 ไร่ รอบสระปลูกพืชผักสวนครัวไว้กิน และทำบ้านสวน จากการหันมาทำเกษตรผสมผสานทำให้ ผู้ใหญ่รังสรรค์ ศิลาพัฒน์ ได้รับความไว้วางใจจากเกษตรกรอำเภอและหน่วยงานอื่นๆ เข้ามาศึกษาและสนับสนุนทุนจนกลายเป็นศูนย์เรียนรู้และเป็นเกษตรกรรุ่นใหม่ที่ได้รับรางวัล ซึ่งถือได้ว่าเป็นต้นแบบในการจัดสรรที่ดินของตนเองและสามารถมีพืชผลขายได้ตลอดปี ทั้งรายได้ปี รายได้เดือนและรายได้ประจำวัน องค์ความรู้เหล่านี้ กำลังขยายผลสู่พื้นที่อื่นๆเช่นกัน ซึ่งมี 2-3 แปลงที่เริ่มหันมาปรับพื้นที่ของตนเองในลักษณะนี้ เช่น นางกระถิน ซึ่งหันมาปรับพื้นที่ปลูกมันสำปะหลังซึ่งราคาและผลผลิตต่ำ มาปลูกหน่อไม้สามฤดูและให้ผลผลิตภายใน 1ปี ได้ขายและทำให้สามารถลดหนี้สินที่ตนเองเป็นอยู่ได้ นางอารีย์ โคตรวงษ์ มีการเพาะเห็ดฟางส่งขายในตลาดอำเภอสมเด็จซึ่งเป็นภูมิปัญญาที่มีมานานสืบทอดแต่จะทำกันเฉพาะกลุ่มหลังจากเก็บเกี่ยวข้าว ซึ่งถือว่าเป็นรายได้ที่ตีปีละหลายหมื่นบาท

แนวทางการใช้ประโยชน์ที่ดินโคกบึงพลาญชัย 1.การใช้ประโยชน์ที่ดินต้องขึ้นกับสภาพพื้นที่ เช่นโคก ทาม หุ่น ควรปลูกพืชอย่างเหมาะสม 2.การปลูกพืชไม่ควรจะปลูกพืชชนิดเดียวในแปลงควรมีพืชหลายชนิดจึงจะทำให้เกิดความยั่งยืนและหมุนเวียนปลูกได้ 3.เกษตรผสมผสานเป็นทางออกหนึ่งของเกษตรกรที่ยั่งยืนและต้องการฟื้นฟูสภาพพื้นที่ดินของตนเอง

สารบัญ

บทที่	หน้า
คำนำ	
บทคัดย่อ	
บทที่ 1 บทนำ	1
บทที่ 2 บริบทชุมชน	5
บทที่ 3 วิธีการดำเนินงาน	13
บทที่ 4 ผลการศึกษา	29
บทที่ 5 บทสรุป	39
ภาคผนวก	
ประวัติทีมวิจัย	

บทที่ 1

บทนำ

1. หลักการและเหตุผล

“โคกบึงพลาชัย” เป็นโคกสาธารณประโยชน์ที่อยู่ติดกับ “แก่งพลาชัย” ซึ่งเป็นแหล่งน้ำที่มีความสำคัญของอำเภอสมเด็จ จังหวัดกาฬสินธุ์ ดังคำขวัญของอำเภอที่ว่า “สมเด็จนามมงคลงามเลิศล้ำแก่งพลาชัย” น้ำตกใสแก่งกะอาม ธรรมชาติงามล้ำถ้ำผาลี้ ผีมือดีคือเนื้อหุบ งามเหวหุบผาเสวย น้ำชมเขยหมอลำซิ่ง” เดิมเคยเป็นที่ทำเลเลี้ยงสัตว์ของชาวบ้านในพื้นที่ ซึ่งกระทรวงเกษตรได้ประกาศหวงห้ามไว้ตั้งแต่ 30 มิ.ย. 2469 เนื้อที่ 1,500 ไร่ อยู่ในเขตตำบลหม่ม่น อ.สมเด็จ ประมาณ 800 ไร่ เป็นที่อยู่อาศัยประมาณ 300 ไร่ และเป็นที่ดินทำกินประมาณ 500 ไร่

ในปี 2546 ศูนย์อำนวยการเดินสำรวจออกโฉนดที่ดินจังหวัดกาฬสินธุ์ได้นำเดินสำรวจออกโฉนดที่ดินตามหลักฐานใบจอง และ ส.ค. 1 ตามโครงการแปลงสินทรัพย์เป็นทุนของรัฐบาล เมื่อเดือนตุลาคม-ธันวาคม 2546 (ระยะที่ 1) แต่ไม่สามารถออกเอกสารสิทธิ์ให้ชาวบ้านได้เนื่องจากอาจทับซ้อนกับที่ดินสาธารณประโยชน์ “โคกบึงพลาชัย” ซึ่งในขณะนี้กำลังดำเนินการแก้ไขปัญหา และได้เกิดกลไกคณะทำงานแก้ไขปัญหาที่ดินตำบลหม่ม่น เพื่อแก้ไขปัญหาที่ดินในพื้นที่โคกบึงพลาชัยและที่ดินแปลงอื่นๆ ที่มีปัญหาในตำบลหม่ม่น

นอกจากปัญหาเอกสารสิทธิ์ในที่ดินแล้ว ปัญหาที่สำคัญอีกประการที่พบคือ ปัญหาการใช้ประโยชน์จากที่ดิน โดยเฉพาะที่เกี่ยวกับเกษตรกรรม ในพื้นที่การเกษตรของโคกบึงพลาชัยเนื้อที่ประมาณ 500 ไร่ มีชาวบ้านจาก 3 หมู่บ้าน ได้แก่ บ้านบึง บ้านแก่งพลาชัย และบ้านโนนน้ำเกลี้ยง จำนวนประมาณ 72 ราย ทำเกษตรกรรม ซึ่งมีทั้งการทำนา ไร่ อ้อย ไร่ มันสำปะหลัง สวนยางพารา และทำเกษตรผสมผสาน ส่วนใหญ่เป็นเกษตรเชิงเดี่ยวเพื่อขาย จากการระดมปัญหาการทำเกษตรกรรมของผู้นำชุมชนและแกนนำชาวบ้านจากทั้งสามหมู่บ้าน พบข้อมูลที่สำคัญหลายอย่าง คือ โคกบึงพลาชัยมีสภาพพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่โคกหรือที่ดอน มีที่ลุ่มบางส่วน มีลักษณะพื้นที่เป็นลอนคลื่นลูกฟูก ลักษณะดินส่วนใหญ่เป็นดินทราย มีแหล่งน้ำธรรมชาติอยู่ทางทิศเหนือของพื้นที่คือ หนองแก่งพลาชัย ชาวบ้านใช้ประโยชน์ในการทำนาเป็นหลัก ทำไร่ มันสำปะหลัง และไร่ อ้อย บางส่วนทำยางพารา เพาะปลูกเห็ดฟางแบบกองเตี้ย เพาะ

เห็ดบด ทำเป็นโรงเรือน ปลูกผัก และทำสวนเกษตรผสมผสาน ซึ่งส่วนใหญ่มีการใช้ปุ๋ยเคมี สภาพดินส่วนใหญ่ขาดความอุดมสมบูรณ์ ผลผลิตที่ได้ไม่ดีเท่าที่ควร มีรายละเอียดการผลิตแต่ละชนิด ดังนี้ 1)การทำนา เนื้อที่ประมาณ 96 ไร่ มีผลผลิตเฉลี่ยประมาณ 340 กิโลกรัมต่อไร่ ถือว่าผลผลิตยังต่ำ นอกจากนี้ยังมีปัญหาการใช้สารเคมีเกษตรสูง ดินขาดความอุดมสมบูรณ์ และขาดแคลนน้ำในการผลิตช่วงฤดูแล้ง 2)การทำไร่อ้อย เนื้อที่ประมาณ 33 ไร่ มีปัญหาการใช้สารเคมีกำจัดวัชพืชสูง เมื่อฝนตกก็จะปนเปื้อนในน้ำ ไหลลงในพื้นที่นาที่ต่ำกว่าและไหลลงแก่งพญาชัย บางปีทำให้ปลาตาย หน้าดินชะล้างพังทลายสูง ทำให้ดินเสื่อม จำเป็นต้องใช้ปุ๋ยเคมีสูง และยังมีปัญหาโรคระบาดในอ้อย 3)การทำไร่มันสำปะหลัง เนื้อที่ประมาณ 114 ไร่ มีปัญหาดินเสื่อมสภาพ หน้าดินถูกชะล้างสูง ใช้สารเคมีกำจัดวัชพืชมาก และมีโรคพืชระบาด 4)การทำสวนยางพารา เนื้อที่ประมาณ 63 ไร่ มีปัญหาขาดแคลนน้ำ ดินเสื่อมสภาพ หน้าดินถูกชะล้าง ซึ่งโดยภาพรวมชาวบ้านมีรายได้้น้อยจากการขายผลผลิตเกษตรข้างต้น หากคิดค่าแรงงานของตัวเองแล้ว รายได้จะไม่คุ้มกับที่ลงทุน เพราะราคาผลผลิตตกต่ำ ไม่คงที่ ต้นทุนการผลิตที่สูงขึ้นต่อเนื่อง และผลผลิตตกต่ำ แต่ก็ยังมีชาวบ้านที่พยายามทำเกษตรผสมผสาน เน้นการปลูกพืชผักเลี้ยงสัตว์ ไม้บริโภคในครัวเรือน ประมาณ 3 ราย และมี 1 ราย ที่สามารถเป็นแหล่งเรียนรู้ได้

นอกจากนี้ยังได้มีการวิเคราะห์แนวโน้มและผลกระทบจากปัญหาเกษตรกรรมที่เป็นอยู่ มีความเห็นร่วมกันว่า หากปัญหานี้ไม่มีการแก้ไขจะทำให้เกิดปัญหาหนี้สินพอกพูน ชาวบ้านอาจจำเป็นต้องขายที่ดินทำกิน อีกทั้งราคาที่ดินในพื้นที่ดังกล่าวค่อนข้างสูงเพราะอยู่ติดถนนและไม่ไกลจากตัวอำเภอสมเด็จ หากไม่มีการพัฒนาการใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อเกษตรกรรมให้มีความเหมาะสม เกิดประโยชน์สูงสุดแล้ว ถึงแม้จะยังไม่มีเอกสารสิทธิ์ แต่ก็มีแนวโน้มว่าที่ทำกินจะถูกนายทุนกว้านซื้อ ส่งผลให้เกิดปัญหาชาวบ้านไม่มีที่ทำกินตามมา แกนนนำชุมชนจึงได้ประชุมปรึกษาหารือถึงปัญหาที่ดิน ซึ่งกำลังเป็นปัญหาที่สำคัญมากของทั้ง 3 ชุมชน ที่ชาวบ้านต้องการค้นหาทางออกอย่างยิ่ง จึงมีความเห็นร่วมกันว่า ทั้งสามชุมชนต้องร่วมมือกันแก้ไขปัญหาดินด้วยกันจึงจะมีพลังในการเปลี่ยนแปลง จึงได้ปรึกษาหารือ ระดมและวิเคราะห์ปัญหาที่ดินแล้วเห็นร่วมกันว่าความมั่นคงของที่ดินเป็นต้นทุนสำคัญสำหรับเศรษฐกิจชุมชน ความมั่นคงดังกล่าวมีสองประเด็นหลักคือ การมีเอกสารสิทธิ์ที่ดินที่สามารถเป็นมรดกถึงลูกหลาน และการใช้ที่ดินทำการผลิตให้เกิดประโยชน์สูงสุด

ชุมชนที่กำลังมีปัญหาดินในพื้นที่โคกบึงพญาชัย ได้แก่ บ้านบึงหมูที่ 6 บ้านแก่งพญาชัย หมู่ที่ 7 และบ้านโนนน้ำเกลี้ยง หมู่ที่ 9 มีความเหมาะสมในการนำร่องแก้ไขปัญหาดินดังกล่าว

เพราะชุมชนมีความพร้อมทั้งผู้นำและชาวบ้าน ตลอดจนมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะเข้ามาร่วมในกระบวนการแก้ไขปัญหาด้วย

จากปัญหาการใช้ที่ดินเพื่อเกษตรกรรมที่พบข้างต้น ทำให้ชาวบ้านเกิดความสนใจ การเรียนรู้ที่จะพัฒนาการใช้ประโยชน์ในที่ดินเพื่อเกษตรกรรมให้ดีขึ้นกว่าที่เป็นอยู่ จึงได้ร่วมกันพัฒนาโครงการวิจัย ด้วยการใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมหรืองานวิจัยเพื่อท้องถิ่น มาช่วยในการสร้างกระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน เพื่อศึกษานิเวศน์ สถานการณ์และสภาพปัญหา พัฒนาการการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ในที่ดิน ศักยภาพ องค์ความรู้ ภูมิปัญญา เทคโนโลยีที่เหมาะสมที่สามารถนำมาช่วยแก้ไขปัญหา ตลอดจนค้นหาแนวทางและรูปแบบการใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อเกษตรกรรมที่เหมาะสมกับพื้นที่ โดยหวังว่าโครงการวิจัยนี้จะช่วยสร้างกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของท้องถิ่นและเกิดบทเรียนที่จะขยายผลสู่ชุมชนอื่นๆในท้องถิ่นต่อไป

คำถามการวิจัย

คำถามหลัก รูปแบบการพัฒนาการใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อเกษตรกรรมอย่างมีส่วนร่วมที่เหมาะสมของพื้นที่โคกบึงพลาชัย ตำบลหม่ม่น อำเภอสมเด็จ จังหวัดกาฬสินธุ์ เป็นอย่างไร

คำถามย่อย

- 1) สภาพนิเวศน์ สถานการณ์ปัญหา และพัฒนาการของปัญหาที่ดินพื้นที่โคกบึงพลาชัย เป็นอย่างไร
- 2) ศักยภาพ องค์ความรู้ ภูมิปัญญา และเทคโนโลยีที่เหมาะสมเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ทั้งในและนอกพื้นที่อะไรบ้าง อย่างไร
- 3) แนวทางและแผนในการพัฒนาการใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พื้นที่โคกบึงพลาชัยเป็นอย่างไร
- 4) รูปแบบการพัฒนาการใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อเกษตรกรรมอย่างมีส่วนร่วม ที่เหมาะสมของพื้นที่โคกบึงพลาชัยเป็นอย่างไร

2.วัตถุประสงค์

- 1) เพื่อศึกษาสภาพนิเวศน์ สถานการณ์ปัญหา และพัฒนาการของปัญหาที่ดิน ในพื้นที่โคกบึงพลาชัย
- 2) เพื่อศึกษาศักยภาพ องค์ความรู้ ภูมิปัญญา และเทคโนโลยีที่เหมาะสมเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ทั้งในและนอกพื้นที่
- 3) เพื่อค้นหาแนวทางและแผนในการพัฒนาการใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ในพื้นที่โคกบึงพลาชัย
- 4) เพื่อค้นหารูปแบบการพัฒนาการใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อเกษตรกรรมอย่างมีส่วนร่วม ในพื้นที่โคกบึงพลาชัย

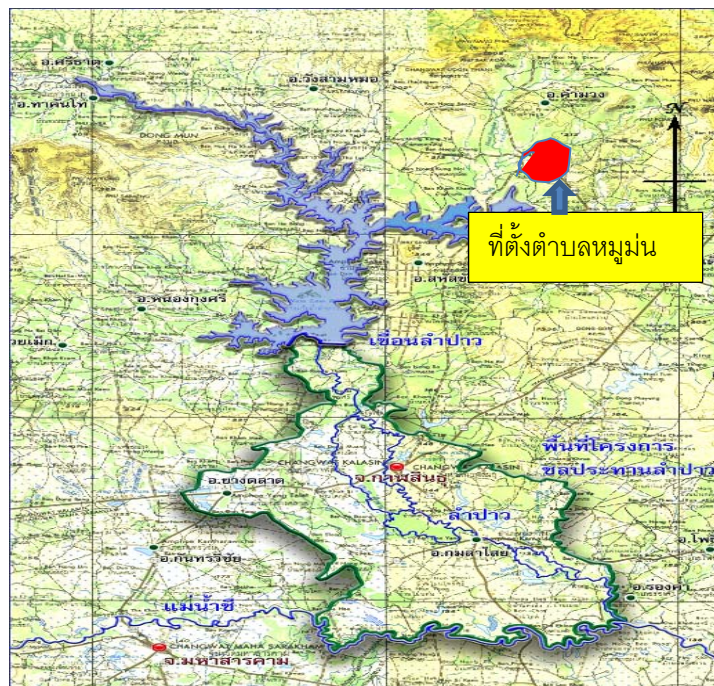
3.ผลที่คาดว่าจะได้รับ

- 1) ได้ชุดข้อมูลสภาพนิเวศน์ สถานการณ์ปัญหา และพัฒนาการของปัญหาที่ดิน ในพื้นที่โคกบึงพลาชัย
- 2) ได้ชุดข้อมูลศักยภาพ องค์ความรู้ ภูมิปัญญา และเทคโนโลยีที่เหมาะสมเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ทั้งในและนอกพื้นที่
- 3) มีแนวทางและแผนในการพัฒนาการใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ในพื้นที่โคกบึงพลาชัย
- 4) เกิดรูปแบบการพัฒนาการใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อเกษตรกรรมอย่างมีส่วนร่วม ในพื้นที่โคกบึงพลาชัย

บทที่ 2

บริบทชุมชน

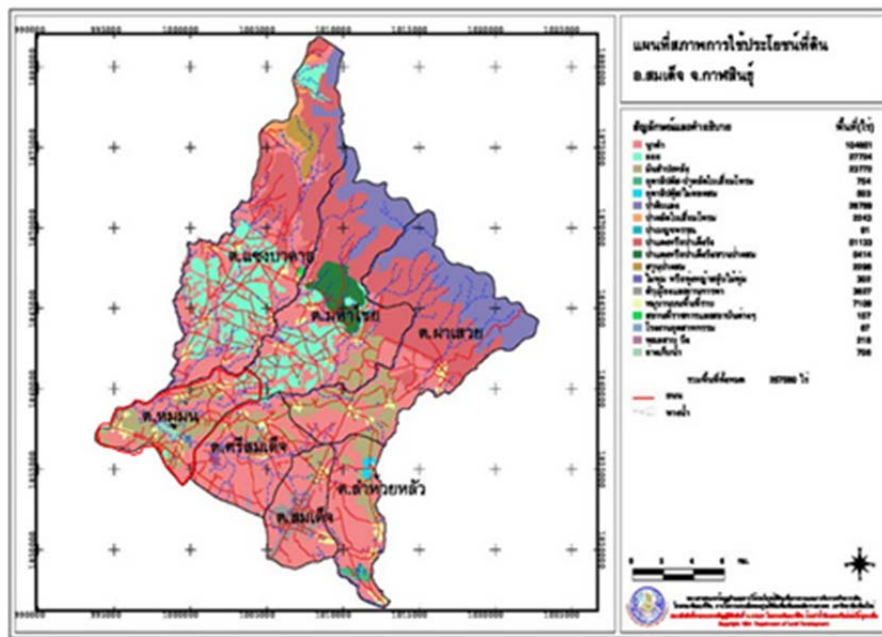
สภาพทั่วไปของตำบลหม่ม่น

แผนที่ แสดงที่ตั้งตำบลหม่ม่น อำเภอสมเด็จ จังหวัดกาฬสินธุ์

ตำบลหม่ม่น ตั้งอยู่ทางทิศตะวันตกของที่ว่าการอำเภอสมเด็จ ห่างจากที่ว่าการอำเภอสมเด็จ 13 กิโลเมตร การเดินทางจากที่ว่าการอำเภอสมเด็จ ถึงที่ทำการองค์การบริหารส่วนตำบลหม่ม่น สามารถใช้เส้นทางหลวงแผ่นดิน หมายเลข 2041 ระหว่างอำเภอสมเด็จ - อำเภอคำม่วง จากนั้นแยกเข้าถนนลาดยาง กรมโยธาธิการ หมายเลข 2021 สายบ้านโนนน้ำเกลี้ยง - อบต.หม่ม่น รวมระยะทาง 13 กิโลเมตรและตำบลหม่ม่นมีเขตติดต่อพื้นที่ตำบลใกล้เคียงดังนี้

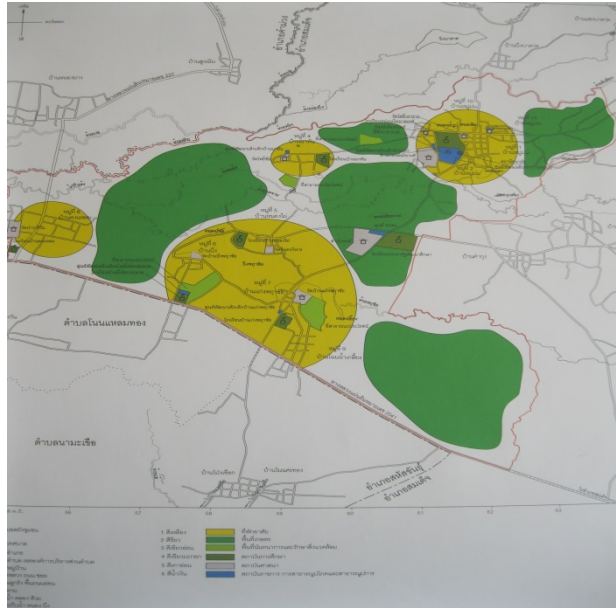
- ทิศเหนือ ติดต่อกับเขตตำบลแซงบาดาล อำเภอสมเด็จ จังหวัดกาฬสินธุ์
- ทิศตะวันตก ติดต่อกับเขตตำบลโนนแหลมทอง อำเภอสหัสขันธ์ จังหวัดกาฬสินธุ์และเขตตำบลเนินยาง อำเภอคำม่วง จังหวัดกาฬสินธุ์
- ทิศตะวันออก ติดต่อกับเขตตำบลศรีสมเด็จ และเขตตำบลมหาไชย อำเภอสมเด็จ จังหวัดกาฬสินธุ์
- ทิศใต้ ติดต่อกับเขตตำบลโนนแหลมทอง อำเภอสหัสขันธ์ จังหวัดกาฬสินธุ์

แผนที่ แสดงอาณาเขตติดต่อตำบลหมื่น อำเภอสมเด็จ จังหวัดกาฬสินธุ์

การใช้ประโยชน์จากที่ดิน

ตำบลหมื่น มีเนื้อที่ทั้งหมดประมาณ ๒๗ ตารางกิโลเมตร (๑๖,๘๗๕ ไร่) (ที่มา
จากหนังสือสำนักงานโยธาธิการและผังเมืองจังหวัดกาฬสินธุ์ ที่ กส ๐๐๒๐/๔๗๓ ลงวันที่ ๒๒
กรกฎาคม ๒๕๕๓ ตามผนวก ก) แบ่งเป็นที่อยู่อาศัย พื้นที่เกษตรกรรม พื้นที่
สาธารณประโยชน์ พื้นที่นันทนาการและรักษาสิ่งแวดล้อม พื้นที่สถานการศึกษา พื้นที่
สถาบันศาสนา พื้นที่สถาบันราชการ การสาธารณูปโภคและสาธารณูปการ ดังแผนที่

แผนที่ แสดงการใช้ประโยชน์จากที่ดินของตำบลห่มุ่น

ภูมิประเทศ และภูมิอากาศ

สภาพพื้นที่ตำบลห่มุ่น เป็นที่ราบลุ่ม และที่ราบปานกลาง มี 3 ฤดูกาล คือ

- 1.ฤดูร้อน เริ่มตั้งแต่เดือน มีนาคม ถึงเดือนพฤษภาคม อากาศร้อนจัด
- 2.ฤดูฝน เริ่มตั้งแต่เดือนมิถุนายน ถึงเดือนตุลาคม มีฝนตกชุกเป็นช่วงและไม่ตรงตาม

ฤดูกาลเกษตร

- 3.ฤดูหนาว เริ่มตั้งแต่เดือนพฤศจิกายน ถึงเดือนกุมภาพันธ์ อากาศหนาวมาก และแห้งแล้ง

จำนวนหมู่บ้าน

จำนวนหมู่บ้านในเขตตำบลห่มุ่น มีทั้งหมด 11 หมู่บ้าน ได้แก่

หมู่ที่ 1	บ้านห่มุ่น	นายภูษพงศ์ อันสงคราม	เป็นผู้ใหญ่บ้าน
หมู่ที่ 2	บ้านห่มุ่น	นายประกิจ ไตรพิช	เป็นผู้ใหญ่บ้าน
หมู่ที่ 3	บ้านเม็ก	นายวินรัตน์ อ่อนเขียว	เป็นผู้ใหญ่บ้าน
หมู่ที่ 4	บ้านนาทัน	นายอรัญ ศรีแก่นทราย	เป็นผู้ใหญ่บ้าน
หมู่ที่ 5	บ้านหนองไผ่	นายเมย อรชัย	เป็นผู้ใหญ่บ้าน
หมู่ที่ 6	บ้านบึง	นายรังสรรค์ ศิลาพัฒน์	เป็นผู้ใหญ่บ้าน

หมู่ที่ 7	บ้านแก่งพญาชัย	นายมีชัย ฉายถวิล	เป็นกำนันตำบล
หมู่ที่ 8	บ้านดงแหลม	นายทองดี ภูติโส	เป็นผู้ใหญ่บ้าน
หมู่ที่ 9	บ้านโนนน้ำเกลี้ยง	นายนำพร จงสิทธิ์	เป็นผู้ใหญ่บ้าน
หมู่ที่ 10	บ้านหม่ม่น	นายสว่างจิตร ชมภูทนต์	เป็นผู้ใหญ่บ้าน
หมู่ที่ 11	บ้านหม่ม่น	นายเตียง พันธุ์ชัย	เป็นผู้ใหญ่บ้าน

ประชากร

ประชากรทั้งสิ้น 7,074 คน แยกเป็นชาย 3,451 คน หญิง 3,623 คน มีความหนาแน่นเฉลี่ย 262คน/ตารางกิโลเมตร

หมู่ที่	จำนวนราษฎร			จำนวนครัวเรือน
	ชาย	หญิง	รวม	
1	424	457	881	248
2	269	256	534	149
3	396	359	755	179
4	339	390	729	158
5	238	254	492	122
6	278	276	554	127
7	400	447	847	225
8	257	274	531	175
9	397	412	809	249
10	210	203	413	113
11	243	286	529	162
รวม	3,451	3,623	7,074	1,907

* ข้อมูลทะเบียนราษฎร สํารวจเมื่อ 1 กันยายน พ.ศ. 2554

สภาพทางเศรษฐกิจ

อาชีพหลัก คือ เกษตรกรรม ส่วนใหญ่ทำนาเพื่อขายข้าวและเก็บไว้บริโภคในครัวเรือน มีการปลูกพืชไร่ ได้แก่ อ้อย และมันสำปะหลัง ส่วนสวนยางพารานั้นกำลังเป็นที่นิยม มีการเพิ่มพื้นที่ปลูกมากขึ้น เพราะเกษตรกรหลายคนกรีดยางขายมีรายได้ดี นอกจากนี้ยังมีการเลี้ยงสัตว์ เพาะเห็ดบด และเห็ดฟาง ตลอดจนทำงานรับจ้างทั่วไปเป็นรายได้เสริม

ทรัพยากรธรรมชาติ

แหล่งน้ำธรรมชาติ

1.ลำน้ำ ลำห้วย จำนวน 4 สาย ดังนี้

- 1) ลำห้วยพริก
- 2) ลำห้วยสังเคียบ
- 3) ลำห้วยกุดจาน
- 4) ห้วยพญาชัย

2.บึง หนอง และอื่น ๆ มีจำนวน 20 แห่ง ดังนี้

- 1) หนองโน
- 2) หนองโนแล้ง
- 3) หนองไผ่
- 4) หนองเต่า
- 5) หนองกุดจิก
- 6) หนองชัยवाल
- 7) หนองบัว
- 8) หนองโพธิ์
- 9) หนองป่าตอง
- 10) หนองแก่งพญาชัย
- 11) หนองอ้อ
- 12) ห้วยพญาชัย
- 13) แก่งพญาชัย
- 14) หนองสิม
- 15) หนองบอน
- 16) หนองหล่ม
- 17) หนองเอี้ยง
- 18) หนองบัว
- 19) หนองอีไร
- 20) หนองปู้ตา

สภาพปัญหา และสถานการณ์ปัญหาที่ดิน

สถานการณ์ภาพรวมปัญหาที่ดิน

ชื่อหมู่บ้าน	หมู่ที่	สภาพปัญหา	สถานการณ์ปัญหา
บ้านหมู่ม่น	1	ที่ทำกินและที่อยู่อาศัย	-สำนักงานที่ดินรังวัดออก นสล. เมื่อปี 2528 ได้แผนที่เบื้องต้น แต่ยังไม่แล้วเสร็จ -ปี 2546 สำนักงานที่ดินสำรวจรังวัดที่ดิน เพื่อออกเอกสารสิทธิ์ที่ดิน แต่ไม่สามารถออกเอกสารสิทธิ์ที่ดินให้ได้ เพราะพบว่าที่ดินดังกล่าวอาจอยู่ในที่สาธารณประโยชน์ “ที่
บ้านหมู่ม่น	2	ประมาณ 3,300 ไร่ ไม่สามารถออกเอกสารสิทธิ์ที่ดิน	
บ้านหมู่ม่น	10	ได้ เนื่องจากเจ้าหน้าที่ที่ดินพบว่าที่ดินดังกล่าวอาจอยู่ในที่สาธารณประโยชน์ “ที่	
บ้านหมู่ม่น	11	ที่สาธารณประโยชน์ “ที่ทำเลเลี้ยงสัตว์โคกหนองโน	

		สาธารณประโยชน์”	ทำเลเลี้ยงสัตว์โคกหนองโน สาธารณประโยชน์” -ปี 2552 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องออกมา ประชาคมร่วมกับชาวบ้านที่เดือดร้อน โดย มี ข้อเสนอให้ชาวบ้านเช่าที่ดิน แต่ชาวบ้านไม่ รับข้อเสนอ
บ้านเม็ก	3	ที่ทำกิน 29 ราย อยู่ในที่สาธารณประโยชน์ “ป่าช้าบ้านหม่ม่น”	-ชาวบ้านต้องการเอกสารสิทธิ์ที่ดิน เนื่องจาก ทำกินมานานแล้ว -สำนักงานที่ดินไม่สามารถดำเนินการได้ เนื่องจากติดปัญหาข้อพิพาทระหว่างชาวบ้าน หมู่ 2 และหมู่ 3 เกี่ยวกับที่สาธารณประโยชน์ “ป่าช้าบ้านหม่ม่น”
บ้านนาทัน	4	-	-
บ้านหนองไผ่	5	-	-
บ้านบึง	6	ที่ทำกิน 13 ราย อยู่ในที่สาธารณประโยชน์ “ที่ทำเลเลี้ยงสัตว์โคกบึง พระลือชัย”	-รอฟิสูจน์สิทธิด้วยภาพถ่ายทางอากาศ โดย ยังไม่ต้องรังวัดออก นสล. ซึ่งกรมที่ดินได้รับ เรื่องตั้งแต่ปี 2552 และกำลังดำเนินการ
บ้านแก่งพญาชัย	7	ที่ทำกิน 7 ราย อยู่ในที่สาธารณประโยชน์ “ที่ทำเลเลี้ยงสัตว์โคกบึง พระลือชัย”	-รอฟิสูจน์สิทธิด้วยภาพถ่ายทางอากาศ โดย ยังไม่ต้องรังวัดออก นสล. ซึ่งกรมที่ดินได้รับ เรื่องตั้งแต่ปี 2552 และกำลังดำเนินการ
บ้านดงแหลม	8	-	-

บ้านโนนน้ำเกลี้ยง	9	ที่อยู่อาศัยและที่ทำกิน 67 ราย อยู่ในที่สาธารณประโยชน์ “ที่ทำเลเลี้ยงสัตว์โคกบึงพระลือชัย”	-รอปสิจันสิทธิด้วยภาพถ่ายทางอากาศ โดยยังไม่ต้องรังวัดออก นสล. ซึ่งกรมที่ดินได้รับเรื่องตั้งแต่ปี 2552 และกำลังดำเนินการ
-------------------	---	--	---

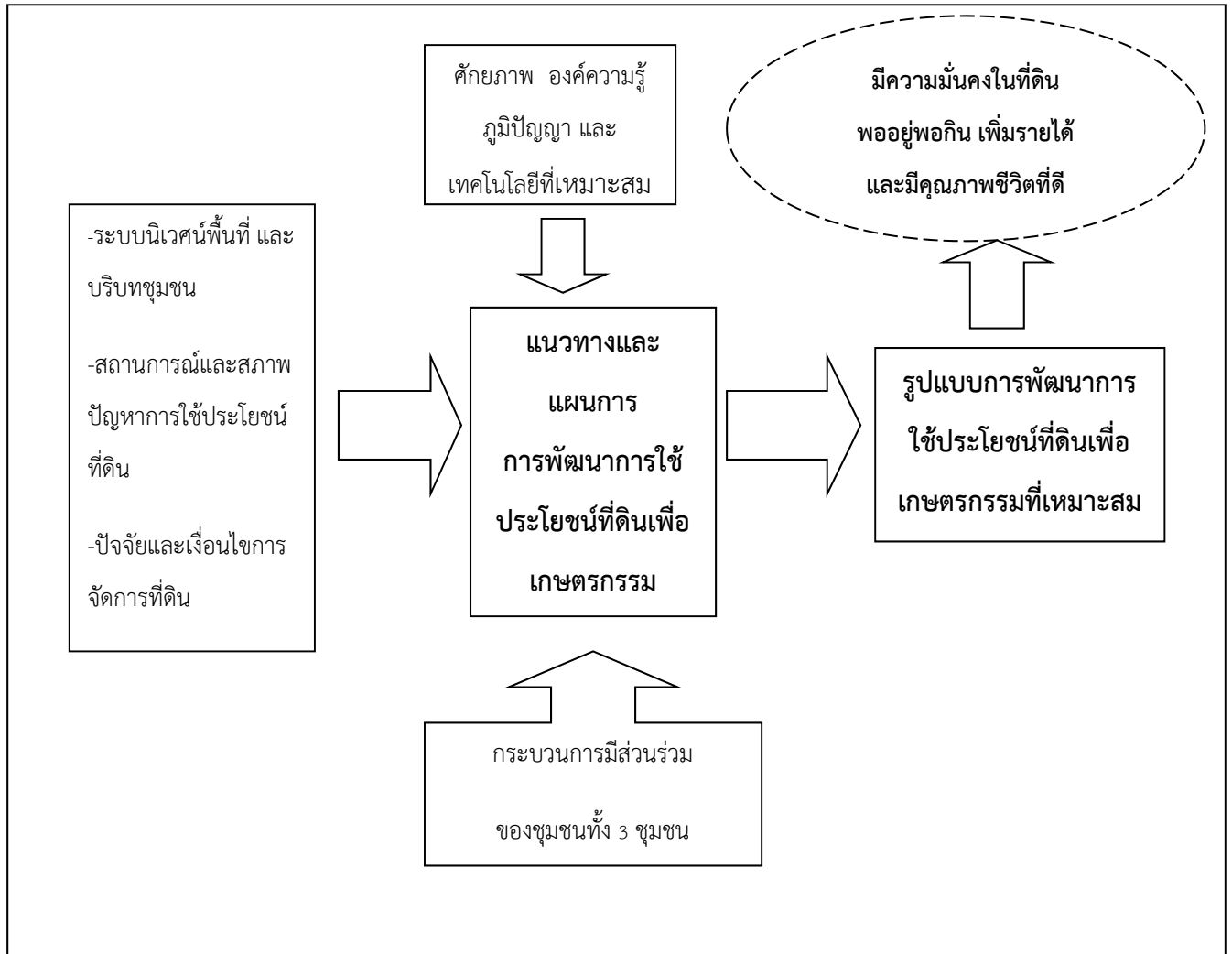
จากการสำรวจข้อมูลปัญหาที่ดินร่วมกันของทีมวิจัย พบว่าในตำบลหม่มมีปัญหาที่ดิน 3 กรณี ซึ่งทั้งหมดเป็นกรณีพิพาทระหว่างที่ดินของชาวบ้านกับที่ดินสาธารณประโยชน์ของรัฐ ได้แก่

- 1.กรณีปัญหาที่ดิน “ที่ทำเลเลี้ยงสัตว์โคกบึงพระลือชัย”
- 2.กรณีปัญหาที่ดิน “ที่ทำเลเลี้ยงสัตว์โคกหนองโน”
- 3.กรณีปัญหาที่ดิน “ป่าช้าหม่ม”

ชุมชนที่กำลังมีปัญหาที่ดินในพื้นที่โคกบึงพลาชัย ได้แก่ บ้านบึงหมี่ 6 บ้านแก่งพลาชัย หมู่ที่ 7 และบ้านโนนน้ำเกลี้ยง หมู่ที่ 9 มีความเหมาะสมในการนำร่องแก้ไขปัญหาดังกล่าว เพราะชุมชนมีความพร้อมทั้งผู้นำและชาวบ้าน ตลอดจนมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะเข้ามาร่วมในกระบวนการแก้ไขปัญหาด้วย

จากปัญหาการใช้ที่ดินเพื่อเกษตรกรรมที่พบข้างต้น ทำให้ชาวบ้านเกิดความสนใจ การเรียนรู้ที่จะพัฒนาการใช้ประโยชน์ในที่ดินเพื่อเกษตรกรรมให้ดีขึ้นกว่าที่เป็นอยู่ จึงได้ร่วมกันพัฒนาโครงการวิจัย ด้วยการใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมหรืองานวิจัยเพื่อท้องถิ่น มาช่วยในการสร้างกระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน เพื่อศึกษานิเวศน์ สถานการณ์และสภาพปัญหา พัฒนาการการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ในที่ดิน ศักยภาพ องค์ความรู้ ภูมิปัญญา เทคโนโลยีที่เหมาะสมที่สามารถนำมาช่วยแก้ไขปัญหาดังกล่าว ตลอดจนค้นหาแนวทางและรูปแบบการใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อเกษตรกรรมที่เหมาะสมกับพื้นที่ โดยหวังว่าโครงการวิจัยนี้จะช่วยสร้างกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของท้องถิ่นและเกิดบทเรียนที่จะขยายผลสู่ชุมชนอื่นๆในท้องถิ่นต่อไป

กรอบแนวคิด

บทที่ 3

วิธีการดำเนินงาน

การวิจัยครั้งนี้มุ่งเน้นการศึกษาวิจัยโดยใช้กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนบ้านบึงหมูที่ 6 บ้านแก่งพญาชัยหมู่ที่ 7 และบ้านโนนน้ำเกลี้ยง หมู่ 9 ต.หมู่น อ.สมเด็จ จ.กาฬสินธุ์ ในการศึกษาสภาพนิเวศน์ สถานการณ์และสภาพปัญหา การใช้ประโยชน์ในที่ดินเพื่อเกษตรกรรม วิเคราะห์สาเหตุและปัจจัยที่ทำให้เกิดปัญหาเกษตรกรรม ศักยภาพ องค์กรความรู้ ภูมิปัญญา และเทคโนโลยีที่เหมาะสมเกี่ยวกับเกษตรกรรม ค้นหาแนวทางและแผนในการพัฒนาการใช้ประโยชน์ในที่ดินเพื่อเกษตรกรรม รูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาการใช้ประโยชน์ในที่ดินเพื่อเกษตรกรรม และรูปแบบการพัฒนาการใช้ประโยชน์ในที่ดินเพื่อเกษตรกรรม อย่างมีส่วนร่วมที่เหมาะสมกับพื้นที่

3.1 ขอบเขตด้านพื้นที่ พื้นที่ในการศึกษาค้นคว้า ได้แก่

พื้นที่หลัก

1)บ้านบึง หมู่ที่ 6 2)บ้านแก่งพญาชัย หมู่ที่ 7 และ 3)บ้านโนนน้ำเกลี้ยง หมู่ 9 ตำบลหมู่น อำเภอสมเด็จ จังหวัดกาฬสินธุ์

กลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมายหลัก

1.เกษตรกรที่มีที่ดินทำกินในพื้นที่โคกบึงพญาชัย จำนวน 72 คน

2.คณะทำงานแก้ไขปัญหาที่ดินตำบลหมู่น จำนวน 3 คน

กลุ่มเป้าหมายรอง

ประชาชนทั้ง 3 หมู่บ้าน 1)บ้านบึง หมู่ที่ 6 2)บ้านแก่งพญาชัย หมู่ที่ 7 และ 3)บ้านโนนน้ำเกลี้ยง หมู่ 9 ตำบลหมู่น อำเภอสมเด็จ จังหวัดกาฬสินธุ์

3.2 ขั้นตอนและวิธีการศึกษาวิจัย

ระยะที่ 1

3.2.1 ขั้นเตรียมการ

1. การเตรียมทีมวิจัย โดยทำการจัดประชุมร่วมกันพิจารณาทบทวน ทำความเข้าใจกับโครงการวิจัย เพื่อเตรียมชี้แจงโครงการกับทีมวิจัย ในวันที่ 16 กันยายน 2557 มีนักวิจัยเข้าร่วม 12 คน มีพี่เลี้ยงจาก สกว.เข้าร่วมในการทำความเข้าใจโครงการร่วมกันพร้อมทั้งแบ่งบทบาทหน้าที่ และแผนการดำเนินงาน ซึ่งได้วางแผนการชี้แจงโครงการต่อชุมชน โดย หัวหน้าโครงการชี้แจง จากนั้นได้แลกเปลี่ยนซักถาม พี่เลี้ยงให้ความเห็นและให้ความรู้ต่องานวิจัยเพื่อท้องถิ่น ผลการดำเนินงาน ทำให้ทีมวิจัยมีความเข้าใจต่องานแต่การทำวิจัยยังไม่เข้าใจเท่าที่ควรซึ่งต้องอาศัยการทำ
2. เวทีชี้แจงโครงการต่อชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อชี้แจงทำความเข้าใจเกี่ยวกับวัตถุประสงค์การทำวิจัย การวางแผน ตลอดจนการแบ่งบทบาทหน้าที่ในการทำงานร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง วันที่ 17 กันยายน 2557 ที่ศาลาเอนกประสงค์ บ้านโนนน้ำเกลี้ยง หมู่ที่ 9 มีประชาชนทั้ง 3 หมู่บ้านเข้าร่วมประมาณ 105 คน ทีมวิจัยได้เชิญนายกเทศมนตรีตำบลหมู่น เจ้าหน้าที่เกษตร และ สมาชิกเทศบาล เข้าร่วมการประชุมในครั้งนี้ เนื้อหาการประชุมนอกจากจะชี้แจงโครงการยังหาหรือถึงปัญหาต่างๆ รวมทั้งการใช้ประโยชน์ในพื้นที่ ผลการประชุม ชาวบ้านให้ความร่วมมือและยินดีที่จะเข้าร่วมการวิจัยโดยให้ความร่วมมือกับการสำรวจข้อมูลทั้งหมดที่นักวิจัยต้องการ

3. การสร้างเครื่องในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยทำการประชุมทีมวิจัยและที่ปรึกษา
โครงการ เพื่อกำหนดวัตถุประสงค์ ขอบเขตเนื้อหาในการจัดเก็บข้อมูล ทีมวิจัยได้นัด
หมายเพื่อออกแบบสร้างเครื่องมือในการเก็บข้อมูล มีข้อตกลงที่จะเก็บข้อมูลใน 3
ลักษณะคือ
 1. ข้อมูลพื้นฐานเก็บจากข้อมูลมือสองที่ หาได้จาก เทศบาลตำบล กำนัน และข้อมูล
จากการเก็บข้อมูลที่ดินของโครงการแก้ไขปัญหาที่ดินที่ได้รับงบประมาณจาก พอช.
(สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน)

2. เก็บข้อมูลเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์จากที่ดินใน 3 หมู่บ้านรอบบึงพลาญชัยคือ หมู่ที่ 6 หมู่ที่ 7 และหมู่ที่ 9 โดยการสร้างแบบสอบถามสำรวจทั้งหมด 74 แปลง (แบบสอบถามในภาคผนวก)
 3. เก็บข้อมูลพื้นที่และขนาดด้วยการจับ GPS คำนวณพื้นที่ ใช้ข้อมูลร่วมกับโครงการแก้ไขปัญหาที่ดินในเขตพื้นที่บึงพลาญชัย ซึ่งมีเจ้าหน้าที่จาก พอช.มาให้ความรู้ในการใช้เครื่องมือและการเดินสำรวจแปลง
- ทั้งนี้ทีมวิจัยได้มีการแบ่งบทบาทหน้าที่และทดลองการใช้แบบสอบถาม ในกลุ่มนักวิจัย ถ้าข้อไหนทีมวิจัยไม่เข้าใจจะมีการแก้ไขและทำความเข้าใจ จากนั้นแบ่งทีมเพื่อทำการเก็บข้อมูล ออกเป็นกลุ่มๆละ 3 คน (ตามข้อเสนอแนะของพี่เลี้ยง)

3.2.2 ขั้นตอนการเก็บรวบรวม และวิเคราะห์ข้อมูล

1. การเก็บรวบรวมข้อมูล ทีมวิจัยได้กำหนดแผนการเก็บข้อมูล โดยแบ่งบทบาทหน้าที่ในการเก็บรวบรวม

-เริ่มจากการเก็บข้อมูลตามแบบสอบถาม เป็นทีมและเก็บพร้อมกันแบ่งเป็น 3 หมู่บ้าน ให้ชาวบ้านที่มีที่ดินทำกินใกล้โคกบึงพลาญชัยมาให้ข้อมูล และถ้ามีปัญหาการยืนยันหรือพื้นที่อยู่ตรงไหนจะนัดเจ้าของแปลงไปชี้และยืนยันอีกครั้งหนึ่งการเก็บข้อมูลที่ใช้แบบสอบถามใช้เวลาในการเก็บส่วนนี้ 1 เดือน อย่างไม่ต้องเนื่องนักวิจัยต้องหาเวลาว่างและช่วงเวลาที่ตรงกับชาวบ้าน จึงมีการเรียกประชุมเก็บพร้อมกันจึงสามารถทำได้ และคนไหนที่ไม่มาใช้วิธีตามเก็บที่บ้านอีกครั้งหนึ่ง

-การสำรวจข้อมูลพื้นฐาน นักวิจัยใช้วิธีการจัดทำแผนที่คร่าวๆขึ้นมาก่อนเพื่อยืนยันแปลงใครติดกับใครบ้าง จากนั้นจึงใช้เครื่องมือ GPS ตรวจวัดอีกครั้งหนึ่ง เครื่องมือการทำแผนที่เดินดินทำให้ชาวบ้านสะดวกและสามารถเก็บการใช้ประโยชน์ในพื้นที่ได้อย่างชัดเจนแต่มีข้อเสียคือไม่สามารถระบุขนาดของแปลงได้ต้องใช้เครื่องมือช่วยอีกครั้งหนึ่ง ซึ่งมีปัญหาที่ทีมวิจัยไม่เข้าใจการใช้เครื่องมือถึงแม้ว่าจะมีการจัดอบรมแล้วครั้งหนึ่ง แต่ยังใช้เครื่องมือผิด ต้องอบรมอีกรอบและเดินสำรวจอีกครั้งจึงสามารถวิเคราะห์ข้อมูลออกมาได้ อย่างไรก็ตาม ทำให้ทีมวิจัยสามารถที่จะใช้เครื่องมือนี้ได้และสอนทีมวิจัยพื้นที่อื่นได้เช่นกัน

2.รวบรวมข้อมูล สถานการณ์และสภาพปัญหาการจัดการที่ดินเพื่อเกษตรกรรม และวิเคราะห์สาเหตุ ปัจจัยที่ทำให้เกิดปัญหา พัฒนาการการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน ของพื้นที่ รวบรวมข้อมูลและค้นหาศักยภาพชุมชน ภูมิปัญญา

ท้องถิ่น และเทคโนโลยีที่เหมาะสม เกี่ยวกับการจัดการที่ดินเพื่อเกษตรกรรมนิเวศน์โคกทั้งในและนอกท้องถิ่น

ผลจากการรวบรวมข้อมูลทำให้ทีมวิจัยเห็นว่าข้อมูลบางส่วนยังไม่สมบูรณ์และต้องทำการเก็บเพิ่ม ช่วงนี้เป็นช่วงที่ทีมวิจัยเริ่มมีคำถามและท้ออันเนื่องจากข้อมูลมีความละเอียด จึงต้องให้กำลังใจซึ่งกันและกัน ประกอบกับความไม่ไว้วางใจที่มีทีมวิจัยบางคนขอลาออกอันเนื่องจากสอบได้ ต้องไปทำงานที่อื่นทำให้ทีมขาดคนสำคัญที่ต้องทำข้อมูล จึงต้องวางแผนหาคนใหม่พร้อมทั้งทีมส่วนใหญ่เป็นผู้นำ เมื่อมีเหตุการณ์สำคัญเกิดขึ้นทำให้งานต้องรับนโยบายจึงมีเวลาน้อยที่จะมาจัดการข้อมูลที่เก็บไว้ ทำให้การรวบรวมล่าช้า อย่างไรก็ตาม พี่เลี้ยงได้เข้ามาหนุนช่วยเพื่อให้งานสามารถเดินไปได้

3.ประมวลผลและวิเคราะห์ ข้อมูล มีการจัดประชุมทีมวิจัย 5 ครั้งเพื่อทำการประมวลผลข้อมูลที่เก็บมาได้ โดยเฉพาะแบบสอบถาม ซึ่งต้องใช้เวลานาน พี่เลี้ยงทำความเข้าใจ ทีมวิจัยจึงใช้เครื่องมือหรือวิธีการรวบรวมอย่างง่ายอันเป็นพื้นฐานคือการแจกแจงข้อมูลจากแบบสอบถามเอามาใส่ในแผ่นใหญ่ทั้งหมดที่เก็บมาได้ข้างต้น ปัญหาที่เกิดขึ้นคือ ข้อมูลไม่ครบตามข้อมูลไม่ละเอียดทำให้ต้องไปถามข้อมูลใหม่ จึงทำให้ล่าช้า และใช้เวลาในการนับตัวเลขที่ไม่ลงตัว ทำให้ทีมวิจัยอ่อนล้ากันไปตามๆกัน

4. จัดทำรายงานความก้าวหน้า

ได้มีการมอบหมายหน้าที่ให้กับนักวิจัยที่มีความสามารถในการเขียนตั้งแต่เริ่มต้นแต่เนื่องจากคนเขียนสอบบรรจุได้จึงต้องไปรายงานตัวและลาออกจากทีม ทำให้ทีมวิจัยขาดคนเขียนพี่เลี้ยงต้องช่วยหาคนเขียน อย่างไรก็ตาม ความเป็นไปได้ค่อนข้างยากอันเนื่องมาจากทีมวิจัยเองกลับมีปัญหาภายในทีมความไม่ไว้วางใจหัวหน้าทีมและการเงิน ทำให้ต้องตรวจสอบและประชุมคลี่คลายปัญหาร่วมกัน ทีมจึงได้ข้อสรุปเพื่อให้ชุมชนยังทำงานด้วยกันได้ ทีมวิจัยจึงได้เคลียร์การเงินและเนื้อหางานร่วมกันพร้อมใจกันทำให้สำเร็จอย่างไรก็ตาม พี่เลี้ยงได้วิเคราะห์ร่วมกับทีมวิจัยแล้วถึงความเป็นไปได้ในการดำเนินงานต่อให้สำเร็จ ซึ่งยากอันเนื่องจากสาเหตุหลายประการถึงแม้ว่าทีมจะมีความเข้าใจกันแล้วก็ตาม จึงขอยุติการดำเนินงานไว้ในช่วงระยะที่1 และจัดทำรายงานส่ง สกว.พร้อมรายงานการเงิน ต่อไป

5. แผนกิจกรรม

แผน/กิจกรรม	ระยะเวลา 12 เดือน											
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
1. ประชุมทีมวิจัยและที่ปรึกษาเพื่อวางแผนและกำหนดบทบาทหน้าที่ในการวิจัย	•											
2. ฝึกอบรมแนวคิด หลักการและการออกแบบเครื่องมือในการศึกษาวิจัยเพื่อท้องถิ่นแบบมีส่วนร่วม	•											

3. ประชุมชี้แจงโครงการเพื่อทำความเข้าใจต่อชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่	•											
4. เก็บรวบรวมข้อมูลบริบทชุมชนและนิเวศน์โคกบึงพลาชัย	•											
5. เก็บรวบรวมสถานการณ์และปัญหาการใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อเกษตรกรรมโคกบึงพลาชัย	•											
6. เก็บรวบรวมข้อมูลพัฒนาการการเปลี่ยนแปลงจากอดีต-ปัจจุบัน และวิเคราะห์เหตุปัจจัยที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อเกษตรกรรมโคกบึงพลาชัย	•											
7.เก็บรวบรวมข้อมูลศักยภาพ องค์ความรู้ ภูมิปัญญา และเทคโนโลยีที่เหมาะสมกับการใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อเกษตรกรรมโคกบึงพลาชัยทั้งในและนอกพื้นที่	•											
8.ประชุมทีมวิจัยที่ปรึกษาสรุปเรียบเรียงข้อมูลผลการศึกษเตรียมนำเสนอข้อมูล ผลการศึกษาเบื้องต้นต่อชุมชน	•											
9. จัดเวทีนำเสนอข้อมูลผลการศึกษาต่อชุมชน และร่วมวางแผนทางการพัฒนาการใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อเกษตรกรรมโคกบึงพลาชัย	•											
10. จัดทำรายงานความก้าวหน้า	•											

6.แผนการดำเนินงาน

แผนงาน/กิจกรรม วัตถุประสงค์	ขั้นตอน/วิธีการ	กลุ่มเป้าหมาย	ระยะเวลา	ผลที่คาดว่าจะได้รับ (ตัวชี้วัด)
1. ประชุมทีมวิจัยและที่ปรึกษาเพื่อวางแผนและกำหนดบทบาทหน้าที่ในการวิจัย <u>วัตถุประสงค์</u> 1. เพื่อทบทวนและทำความเข้าใจโครงการร่วมกัน 2. เพื่อวางแผนการดำเนินงานวิจัยร่วมกัน 3. เพื่อกำหนดบทบาทหน้าที่ในการบริหารจัดการโครงการวิจัยร่วมกัน	1. ประสานทีมวิจัย 2. จัดเตรียมสถานที่ประชุม 3. เตรียมวัสดุอุปกรณ์ 4. ประชุมสร้างความเข้าใจการดำเนินงานและทบทวนโครงการ / แบ่งบทบาทหน้าที่รับผิดชอบของทีมวิจัย / วางแผนการทำงาน การดำเนินงานร่วมกัน 5. สรุปผลการประชุมและนัดวันทำกิจกรรมต่อไป 6. บันทึกรายงานการทำกิจกรรม	- ทีมวิจัย 17 คน - ที่ปรึกษา 3 คน รวม 20 คน	เดือนที่ 1 (1 ครั้ง)	1. นักวิจัยเข้าใจโครงการและแผนดำเนินโครงการอย่างชัดเจนทั่วทุกคน 2. นักวิจัยเข้าใจบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบของตนเอง
2. ฝึกอบรมแนวคิด หลักการ และการออกแบบเครื่องมือในการศึกษาวิจัยเพื่อท้องถิ่นแบบมีส่วนร่วม <u>วัตถุประสงค์</u> 1. เพื่อให้ นักวิจัยมีความเข้าใจแนวคิด หลักการ กระบวนการ และวิธีการงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น 2. เพื่อให้ นักวิจัยสามารถออกแบบการดำเนินการโครงการวิจัยของตนเองได้	1. ประสานงานเตรียมการผู้เข้าร่วมฝึกอบรม 2. ประสานงานทีมวิทยากร 3. ประสานงานเตรียมสถานที่การฝึกอบรม 4. ประชุมเตรียมกระบวนการฝึกอบรมร่วมกับทีมวิทยากร 5. ดำเนินการฝึกอบรม 6. สรุปและประเมินผลการฝึกอบรม	- ทีมวิจัย 17 คน - ที่ปรึกษา 3 คน รวม 20 คน	เดือนที่ 2 (1 ครั้ง)	1. นักวิจัยมีความรู้ความเข้าใจแนวคิดการวิจัยเพื่อท้องถิ่น 2. นักวิจัยมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล 3. ได้เครื่องมือและเข้าใจวิธีการนำเครื่องมือไปใช้ในการเก็บข้อมูล

3. เพื่อให้นักวิจัยสามารถนำเอาความรู้ไปปฏิบัติการกับโครงการวิจัยตนเองได้	7. จัดทำรายงานเป็นเอกสาร			
3. ประชุมชี้แจงโครงการเพื่อทำความเข้าใจต่อชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ <u>วัตถุประสงค์</u> 1. เพื่อชี้แจงทำความเข้าใจโครงการร่วมกับชุมชนและกลุ่มผู้เกี่ยวข้อง 2. เพื่อเพื่อกำหนดแผนและประสานความร่วมมือในการดำเนินการวิจัยร่วมกัน	1. ประสานงานกลุ่มเป้าหมาย 2. จัดเตรียมสถานที่ประชุม 3. เตรียมวัสดุอุปกรณ์ 4. ประชุมชี้แจงโครงการวิจัยและวางแผนการศึกษาร่วมกับชุมชน 5. บันทึกรายงานการทำกิจกรรม	- ทีมวิจัย 17 คน - ที่ปรึกษา 3 คน - ชาวบ้าน/ผู้นำชุมชน 45 คน - หน่วยงาน/องค์กรท้องถิ่น 5 คน รวม 70 คน	เดือนที่ 2 (1 ครั้ง)	1. ชุมชนมีความเข้าใจวัตถุประสงค์ของโครงการและเข้าใจแนวทางวิธีการทำงานวิจัย 2. ชุมชน/หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมของโครงการวิจัยฯ 3. ได้แผนการศึกษาร่วมกับชุมชน/หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง 4. เกิดความร่วมมือกันระหว่างทีมวิจัย ชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
4. เก็บรวบรวมข้อมูลบริบทชุมชน และนิเวศน์โคกบึงพลาชัย <u>วัตถุประสงค์</u> 1. เพื่อให้ทีมวิจัยและชุมชนได้เรียนรู้ชุมชนของตนเองผ่านกระบวนการเก็บข้อมูลร่วมกัน 2. เพื่อให้ทีมวิจัยและชุมชนได้ชุดข้อมูลความรู้บริบทชุมชนสถานการณ์และปัญหา	1. ประสานกลุ่มเป้าหมาย 2. เตรียมเนื้อหา ประเด็นที่จะศึกษาข้อมูลเอกสาร และแบ่งบทบาทหน้าที่ 3. ศึกษาข้อมูลเอกสารที่เกี่ยวข้อง 4. เดินสำรวจและจัดทำแผนที่ชุมชน และโคกบึงพลาชัย 5. ประชุมกลุ่มระดมข้อมูล 6. สรุปเนื้อหาที่ได้จากการศึกษา	- ทีมวิจัย 17 คน - ชาวบ้าน/ผู้นำชุมชน 13 คน รวม 30 คน	เดือนที่ 3 (1 ครั้ง)	ได้ฐานข้อมูลเกี่ยวกับ 1. บริบทชุมชน และนิเวศน์โคกบึงพลาชัย 2. แผนที่เดินดินของชุมชนและนิเวศน์โคกบึงพลาชัย 3. เกิดกระบวนการเรียนรู้ชุมชนตนเองร่วมกัน

เศรษฐกิจชุมชน	7. บันทึกรายงานการทำกิจกรรม			
5.เก็บรวบรวมสถานการณ์และปัญหาการใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อเกษตรกรรมโคกบึงพลาชัย <u>วัตถุประสงค์</u> 1.เพื่อให้ทีมวิจัยและชุมชนได้เรียนรู้สถานการณ์และปัญหาการใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อเกษตรกรรมโคกบึงพลาชัย 2.เพื่อให้ทีมวิจัยและชุมชนได้ชุดข้อมูลสถานการณ์และปัญหาการใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อเกษตรกรรมโคกบึงพลาชัย	1. ประสานกลุ่มเป้าหมาย 2. เตรียมเนื้อหา ประเด็นที่จะศึกษาข้อมูลเอกสาร และแบ่งงาน 3. ศึกษาข้อมูลเอกสารที่เกี่ยวข้อง 5.ผู้เฒ่าผู้แก่เล่าเรื่องประวัติศาสตร์ชุมชน และโคกบึงพลาชัย 6. ประชุมกลุ่มระดมข้อมูล และวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงของการใช้ประโยชน์ที่ดินโคกบึงพลาชัย 7. สรุปเนื้อหาที่ได้จากการศึกษา 8. บันทึกรายงานการทำกิจกรรม	- ทีมวิจัย 17 คน - ชาวบ้าน /ผู้นำชุมชน 13 คน รวม 30 คน	เดือนที่ 4 (1 ครั้ง)	ได้ฐานข้อมูลเกี่ยวกับ 1.สถานการณ์และปัญหาการใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อเกษตรกรรมโคกบึงพลาชัย 2.เกิดกระบวนการเรียนรู้สถานการณ์และปัญหาการใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อเกษตรกรรมโคกบึงพลาชัยร่วมกัน
6.เก็บรวบรวมข้อมูลพัฒนาการการเปลี่ยนแปลงจากอดีต-ปัจจุบัน และวิเคราะห์เหตุปัจจัยที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อเกษตรกรรมโคกบึงพลาชัย <u>วัตถุประสงค์</u> 1.เพื่อให้ทีมวิจัยและชุมชนได้เรียนรู้ประวัติศาสตร์ชุมชนพัฒนาการ และปัจจัยที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงการใช้	1. ประสานกลุ่มเป้าหมาย 2. เตรียมเนื้อหา ประเด็นที่จะศึกษาข้อมูลเอกสาร และแบ่งงาน 3. ศึกษาข้อมูลเอกสารที่เกี่ยวข้อง 5.ผู้เฒ่าผู้แก่เล่าเรื่องประวัติศาสตร์ชุมชน และโคกบึงพลาชัย 6. ประชุมกลุ่มระดมข้อมูล และวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงของการใช้ประโยชน์ที่ดินโคกบึงพลาชัย	- ทีมวิจัย 17 คน - ชาวบ้าน และผู้ อาวุโส / ผู้นำชุมชน 33 คน รวม 50 คน	เดือนที่ 5 (1 ครั้ง)	ได้ฐานข้อมูลเกี่ยวกับ 1.ประวัติศาสตร์ชุมชนบ้านบึง บ้านแก่งพลาชัย บ้านโนนน้ำเกลี้ยง และโคกบึงพลาชัย 2.พัฒนาการ และปัจจัยที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงของการใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อเกษตรกรรมโคกบึงพลาชัยในแต่ละช่วงเวลา 3. เกิดกระบวนการเรียนรู้ประวัติศาสตร์และการเปลี่ยนแปลงของชุมชนตนเอง

ประโยชน์ที่ดินเพื่อเกษตรกรรม โคกบึงพลาชัยแต่ละช่วงเวลา 2.เพื่อให้ทีมวิจัยและชุมชนได้ชุดข้อมูลประวัติศาสตร์ชุมชน พัฒนาการ และปัจจัยที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อเกษตรกรรมโคกบึงพลาชัยในแต่ละช่วงเวลา	7. สรุปเนื้อหาที่ได้จากการศึกษา 8. บันทึกรายงานการทำกิจกรรม			และโคกบึงพลาชัยร่วมกัน
7.เก็บรวบรวมข้อมูลศักยภาพ องค์ความรู้ ภูมิปัญญา และเทคโนโลยีที่เหมาะสมกับการใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อเกษตรกรรมโคกบึงพลาชัยทั้งในและนอกพื้นที่ <u>วัตถุประสงค์</u> 1.เพื่อให้ทีมวิจัยและชุมชนได้เรียนรู้ศักยภาพ องค์ความรู้ ภูมิปัญญา และเทคโนโลยีที่เหมาะสมกับการใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อเกษตรกรรมโคกบึงพลาชัยทั้งในและนอกพื้นที่ 2.เพื่อให้ทีมวิจัยและชุมชนได้ชุดข้อมูลศักยภาพ องค์ความรู้ ภูมิปัญญา และเทคโนโลยีที่เหมาะสมกับการใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อเกษตรกรรมโคกบึงพลาชัย	1. ประสานกลุ่มเป้าหมาย 2. เตรียมเนื้อหา ประเด็นที่จะศึกษาข้อมูลเอกสาร 3. กำหนดคนที่จะรับผิดชอบในการศึกษาข้อมูลเอกสารตามประเด็นที่กำหนด 4. ศึกษาข้อมูลเอกสารที่เกี่ยวข้อง 5.สัมภาษณ์ผู้รู้ในและนอกท้องถิ่น 6. ประชุมกลุ่มระดมข้อมูล 7. สรุปเนื้อหาที่ได้จากการศึกษา 8. บันทึกรายงานการทำกิจกรรม	- ทีมวิจัย 17 คน - ที่ปรึกษา 3 คน - ชาวบ้าน /ผู้นำชุมชน 30 คน รวม 50 คน	เดือนที่ 5 (2 ครั้ง)	ได้ฐานข้อมูลเกี่ยวกับ 1.ศักยภาพ องค์ความรู้ ภูมิปัญญา และเทคโนโลยีที่เหมาะสมกับการใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อเกษตรกรรมโคกบึงพลาชัย 2.เกิดกระบวนการเรียนรู้คุณค่าภายในชุมชนตนเอง ผสมผสานความรู้จากภายนอก

8.ประชุมทีมวิจัยที่ปรึกษาสรุป เรียบเรียงข้อมูลผลการศึกษา เตรียมนำเสนอข้อมูล ผล การศึกษาเบื้องต้นต่อชุมชน <u>วัตถุประสงค์</u> 1. เพื่อให้ทีมวิจัยสามารถสรุป เรียบเรียงข้อมูลและจัดทำเป็น เอกสารร่วมกันได้ 2. เพื่อเตรียมการนำเสนอข้อมูล ชุดความรู้ต่อชุมชนและผู้ที่มี ส่วนเกี่ยวข้องในพื้นที่	1. ประสานกลุ่มเป้าหมาย 2. เตรียมเอกสาร ข้อมูลสำหรับ การสรุปและวิเคราะห์ 3. เตรียมสถานที่ประชุม และวัสดุ อุปกรณ์ 4. จัดประชุมทีมสรุปวิเคราะห์ ข้อมูล 5. สรุปและบันทึกผลการประชุม 6. บันทึกรายงานการทำกิจกรรม	- ทีมวิจัย 17 คน - ที่ปรึกษา 3 คน รวม 20 คน	เดือนที่ 5 (1 ครั้ง)	1. ทีมวิจัยสามารถเรียบเรียง วิเคราะห์ ข้อมูลร่วมกัน 2. ทีมวิจัยมีกำหนดการ วัน เวลา กระบวนการ ขั้นตอน เครื่องมือ สื่อ ผู้เข้าร่วมเวที นำเสนอข้อมูลต่อชุมชนและ หน่วยงาน/องค์กรท้องถิ่น ร่วมกัน 3. ทีมวิจัยสามารถรับผิดชอบ เตรียมการนำเสนอข้อมูลชุด ความรู้ต่อชุมชนและผู้ที่มีส่วน เกี่ยวข้องในพื้นที่ได้
9. จัดเวทีนำเสนอข้อมูลผล การศึกษาต่อชุมชน และร่วม วางแผนทางการพัฒนาการใช้ ประโยชน์ที่ดินเพื่อเกษตรกรรม โคกบึงพลาชัย <u>วัตถุประสงค์</u> 1. เพื่อนำเสนอข้อมูลและชุด ความรู้ผลการศึกษาเบื้องต้นต่อ ชุมชนและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง 2. เพื่อตรวจสอบข้อมูลและ เพิ่มเติมข้อมูลร่วมกับชุมชน 3. เพื่อประสานความร่วมมือใน การแก้ไขปัญหาร่วมกันของ ชุมชน	1. ประสานกลุ่มเป้าหมาย 2. เตรียมข้อมูลในการนำเสนอ 3. เตรียมความพร้อมของทีมวิจัยใน การนำเสนอ 4. เตรียมเอกสารต่างๆ สถานที่ และวัสดุอุปกรณ์ 5. จัดเวทีนำเสนอผลการศึกษาวิจัย เบื้องต้นต่อชุมชน/ผู้เกี่ยวข้อง 6. สรุปผลเวทีนำเสนอผลการ ศึกษาวิจัยเบื้องต้น 7. บันทึกรายงานการทำกิจกรรม	- ทีมวิจัย 17 คน - ที่ปรึกษา 3 คน - ชาวบ้าน /ผู้นำชุมชน 45 คน - หน่วยงาน/ องค์กร ท้องถิ่น 5 คน รวม 70 คน	เดือนที่ 6 (1 ครั้ง)	1. ทีมวิจัยและผู้เข้าร่วมได้มี ความรู้ความเข้าใจในผลการ ศึกษาวิจัย 2. มีแนวทางการพัฒนาการใช้ ประโยชน์ที่ดินเพื่อเกษตรกรรม โคกบึงพลาชัยร่วมกัน 3. เกิดความร่วมมือในการ พัฒนาการใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อ เกษตรกรรมโคกบึงพลาชัย ร่วมกัน
10. จัดทำรายงาน	1. เรียบเรียง จัดระบบและ ตรวจสอบข้อมูลที่ได้มาจาก	- ทีมวิจัย	เดือนที่ 6	1. ทีมวิจัยมีความรู้ ทักษะในการ วิเคราะห์เชื่อมโยงข้อมูล

ความก้าวหน้า <u>วัตถุประสงค์</u> 1. เพื่อให้ทีมวิจัยสามารถสรุป เรียบเรียงจัดระบบข้อมูลในการ จัดทำรายงานความก้าวหน้า ร่วมกันได้	การศึกษา 2. กำหนดกรอบในการเขียน รายงานร่วมกัน 3. แบ่งบทบาทหน้าที่ที่ทีมวิจัย รับผิดชอบเนื้อหาตามกรอบการ เขียนรายงานร่วมกัน 4. รวบรวมเนื้อหาเข้าเล่มรายงาน	17 คน - ที่ปรึกษา 3 คน	สามารถเรียบเรียงจัดระบบ ข้อมูลในการจัดทำรายงาน ความก้าวหน้าร่วมกันได้ 2. ทีมวิจัย สามารถออกแบบ และแบ่งบทบาทการเขียน รายงานความก้าวหน้าร่วมกันได้
--	---	---	--

บทที่ 4

ผลการศึกษา

4.1 สภาพนิเวศน์ สถานการณ์ปัญหา และพัฒนาการของปัญหาที่ดิน ในพื้นที่โคกบึงพลาชัย

4.1.1 สภาพนิเวศน์และ สถานการณ์ปัญหา

บ้านบึง หมู่ที่ 6

ประวัติและสภาพทั่วไปของหมู่บ้าน/ชุมชน

ปี พ.ศ. 2431 มีประชากร 7 คน ได้อพยพมาจากบ้านโจดนาจารย์ ได้มาพบพื้นที่ในบริเวณแห่งนี้ มีสภาพอุดมสมบูรณ์ ประกอบด้วยหนองน้ำขนาดใหญ่ เดิมเรียกว่า “แพลื้อ” และเป็นพื้นที่ ที่นาอยู่อาศัยจึงได้พากันก่อตั้งหมู่บ้าน และจับจองที่ทำกินในบริเวณแห่งนี้ ในปัจจุบันได้เปลี่ยนชื่อเดิม “แพลื้อ” มาเป็น “พลาชัย” จึงเรียกชื่อหมู่บ้านว่า “บ้านบึงพลาชัย” ผู้ใหญ่บ้านคนแรก คือ นายชัย อันสงคราม ผู้ใหญ่บ้านคนปัจจุบัน คือ นายรังสรรค์ ศิลาพัฒน์

ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม อาชีพหลักคือ ทำนา ทำไร่มันสำปะหลัง ไร่อ้อย อาชีพเสริม ค้าขาย รับจ้างทั่วไป จักสาน ทอเสื่อกก เย็บผ้าด้วยมือ ตั้งอยู่ทางทิศตะวันตกของอำเภอ และห่างจากอำเภอ 10 กม.

บ้านแก่งพลาชัย หมู่ที่ 7

ประวัติและสภาพทั่วไปของหมู่บ้าน/ชุมชน

บ้านแก่งพลาชัยก่อตั้งเมื่อ ปี พุทธศักราช 2334 อ้างอิงจากประวัติการสร้างวัดแก่งพลาชัย โดยบรรพบุรุษพยายายถิ่นฐาน มาจากบ้านเหล่ากอ กมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์ ชนกลุ่มนี้ได้มาปักหลักอยู่บ้านนาทัน กลุ่มจึงได้แสวงหาที่ทำเลใหม่ จึงมาพบบึงขนาดใหญ่ คือ บึงแก่งพลาชัย ซึ่งเหมาะกับการทำการเกษตร และแหล่งอาหารไปจนถึงอนาคตซึ่งลูกหลาน จึงได้ปักหลักฐานมาจนถึงปัจจุบัน

สภาพทั่วไปของหมู่บ้าน เป็นที่ราบลุ่ม เหมาะกับชุมชนที่ประกอบอาชีพการเกษตรเป็นอย่างมากในฤดูฝนหากปีใดฝนตกดีมักจะมีน้ำท่วมขัง ทำให้พืชผลการเกษตรเสียหาย เป็นบางส่วน

บ้านโนนน้ำเกลี้ยง หมู่ที่ 9

ประวัติและสภาพทั่วไปของหมู่บ้าน/ชุมชน

บ้านโนนน้ำเกลี้ยง ได้ย้ายมาจากบ้านแก่งพญาชัย หมู่ 7 ต.หม่ม่น โดยการนำของ นายสี อุตมสีขันธุ์ เมื่อปี พ.ศ.2486 เมื่อปี พ.ศ.2499 ได้ตั้งหมู่บ้านเป็นทางการ ชื่อบ้านโนนน้ำเกลี้ยง หมู่ 9 ต.หม่ม่น อ.สหัสขันธ์ จ.กาฬสินธุ์ และต่อมาจึงได้มาขึ้นต่อ อ.สมเด็จ เมื่อปี พ.ศ.2507

ลักษณะพื้นที่เป็นเนินสูง สลับกันระยะห่างจาก อ.สมเด็จ 8 กม.ถนนลาดยางมีรถประจำทางผ่านตลอด 24 ชม.

4.1.2สภาพปัญหาและพัฒนาการของปัญหาที่ดิน

ที่อยู่อาศัยและที่ทำกิน 87 แปลง ของชาวบ้าน บ้านโนนน้ำเกลี้ยง บ้านบึง และบ้านแก่งพญาชัย ไม่สามารถออกเอกสารสิทธิ์ที่ดินได้ เพราะที่ดินอาจอยู่ในที่สาธารณประโยชน์ “ที่ทำเลเลี้ยงสัตว์โคกบึงพระลือชัย” ซึ่งกระทรวงเกษตรได้ประกาศหวงห้ามไว้ตั้งแต่ 30 มิ.ย. 2469 เนื้อที่ 1,500 ไร่ ส่วนภาครัฐก็ไม่สามารถออก น.ส.ด. ได้ เนื่องจากไม่มีผู้นำชี้แนวเขต ดังนี้

1) บ้านบึง หมู่ที่ 6	จำนวนผู้เดือดร้อน 13 แปลง
2) บ้านแก่งพญาชัย หมู่ที่ 7	จำนวนผู้เดือดร้อน 7 แปลง
3) บ้านโนนน้ำเกลี้ยง หมู่ที่ 9	จำนวนผู้เดือดร้อน 67 แปลง

ตามประวัติหมู่บ้าน บ้านโนนน้ำเกลี้ยง ได้ย้ายมาจากบ้านแก่งพญาชัย หมู่ 7 ต.หม่ม่น เมื่อปี พ.ศ.2486 มาอยู่บริเวณที่ตั้งหมู่บ้านในปัจจุบันนี้

ปี 2535 สภาตำบลหม่ม่นได้แจ้งเรื่องขอความช่วยเหลือจากนายอำเภอสมเด็จ กรณีชาวบ้านโนนน้ำเกลี้ยง หมู่ที่ 9 จำนวน 876 ราย เดือดร้อนไม่มีเอกสารสิทธิ์ในที่อยู่อาศัยและที่ทำกิน ทั้งที่อยู่อาศัยและทำนาทำไร่ในที่ดินสาธารณประโยชน์ “โคกบึงพระลือชัย” มานานแล้ว

ปี 2536 อำเภอสมเด็จ ได้เสนอเรื่องต่อ ส.ป.ก. ว่าควรมอบให้ ส.ป.ก. ดำเนินการปฏิรูปที่ดินแปลงนี้ให้แก่ชาวบ้าน

ปี 2537 ส.ป.ก. จังหวัดกาฬสินธุ์ แจ้งว่า การนำที่ดินสาธารณประโยชน์มาดำเนินการปฏิรูปที่ดิน ต้องให้กระทรวงมหาดไทยอนุญาตก่อน

ปี 2538 กระทรวงมหาดไทยแจ้งว่า ยังไม่สมควรที่จะนำที่ดิน 1,500 ไร่ ที่มีผู้บุกรุกมาปฏิรูป

ปี 2539 จังหวัดกาฬสินธุ์ได้แจ้งให้อำเภอสมเด็จทราบว่า กบร.ส่วนกลาง ได้มีมติให้ชะลอเรื่องไว้ก่อน และขอให้อำเภอสมเด็จแต่งตั้งคณะทำงานตรวจสอบข้อเท็จจริงและรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับที่ดินดังกล่าว

ปี 2546 ศูนย์อำนวยการเดินสำรวจออกโฉนดที่ดินจังหวัดกาฬสินธุ์ได้นำเดินสำรวจออกโฉนดที่ดินตามหลักฐานใบจอง และ ส.ค. 1 ตามโครงการแปลงสินทรัพย์เป็นทุนของรัฐบาล เมื่อเดือนตุลาคม-ธันวาคม 2546 (ระยะที่ 1)

ปี 2547 1)สปก.จังหวัดกาฬสินธุ์แจ้งว่า จะไม่นำที่ดินดังกล่าวมาปฏิรูปที่ดินแล้ว เนื่องจากมีการเดินสำรวจออกโฉนดที่ดินตามหลักฐานใบจอง และส.ค.1 ไปแล้ว เมื่อปี 2546

2)ศูนย์อำนวยการเดินสำรวจออกโฉนดฯ ได้ลงตำแหน่งที่ดินที่นำเดินสำรวจออกโฉนด จำนวน 85 แปลง เมื่อ 30 ก.ย. 2547 สนง.ที่ดินจังหวัดกาฬสินธุ์มอบหมายให้ สนง.ที่ดินกาฬสินธุ์ สาขาสมเด็จตรวจสอบข้อเท็จจริงตามแบบพิสุจน์สิทธิฯ เพื่อนำเสนอ กบร.จังหวัดพิจารณา

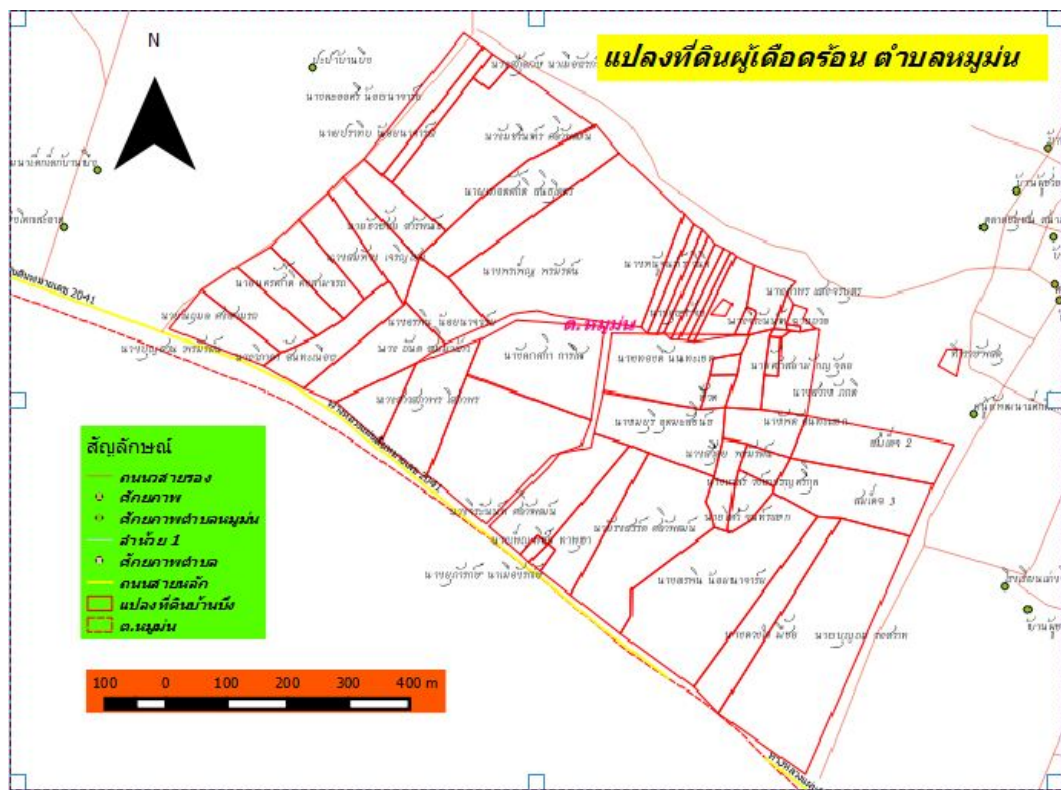
ปี 2548 จังหวัดเห็นว่าตามแบบพิสุจน์สิทธิฯ มีผู้ครอบครองมาก่อนการเป็นที่ดินของรัฐ จำนวน 11 แปลง อีก 76 แปลง ได้มาหลังการเป็นที่ดินของรัฐ จึงให้ สนง.ที่ดินจังหวัดกาฬสินธุ์ สาขาสมเด็จตรวจสอบการได้มาของ ส.ค. 1 ของชาวบ้าน

ปี 2552 1)สำนักงานที่ดินจังหวัดกาฬสินธุ์ส่งเรื่องให้ศูนย์อำนวยการฯ รับไปพิจารณาดำเนินการ แต่ศูนย์อำนวยการฯ ได้ส่งเรื่องคืน โดยเห็นว่า เมื่อที่ดินดังกล่าวอยู่ในแนวเขตที่สาธารณประโยชน์ “โคกบึงพระลือไชย” และ ส.ค.1 ที่นำมาออกโฉนดได้มาหลังการเป็นที่ดินของรัฐ ให้ยกเลิกคำขอออกโฉนดที่ดิน

2) สนง.ที่ดินจังหวัดกาฬสินธุ์ สาขาสมเด็จ แจ้งจังหวัดว่า “โคกบึงพระลือไชย” สมควรรังวัดออก น.ส.ล. เพื่อความชัดเจนว่ามีอาณาเขตเพียงใด

3) จังหวัดจึงได้เสนอให้นายอำเภอสมเด็จและนายอำเภอห้วยผึ้งยื่นคำขอรังวัดออก น.ส.ล. ต่อ สนง.ที่ดินจังหวัดกาฬสินธุ์ แล้วจึงพิสูจน์สิทธิของชาวบ้านต่อไป

4) อบต.หม่ม่น ผู้นำชาวบ้าน และชาวบ้านผู้เดือดร้อน ยื่นหนังสือร้องทุกข์และเข้าเจรจากับอธิบดีกรมที่ดินที่ สนง.ที่ดินจังหวัดกาฬสินธุ์ ผลการเจรจาได้ข้อสรุปว่ากรมที่ดินจะไปดำเนินการพิสูจน์สิทธิด้วยภาพถ่ายทางอากาศ โดยยังไม่ต้องรังวัดออก น.ส.ล. ซึ่งปัจจุบันกรมที่ดินกำลังดำเนินการ แต่ยังไม่แล้วเสร็จ

แผนที่ แสดงขอบเขตของแปลงที่ดินที่มีปัญหาได้จากการจับGPS

แผนที่ เปรียบเทียบภาพถ่ายทางอากาศเพื่อให้เห็นสภาพพื้นที่และการใช้ประโยชน์

4.1.3 การใช้ประโยชน์จากที่ดินทำกิน

1. การทำนา

การทำนาถือเป็นการใช้ประโยชน์จากที่ดินอันดับแรกในโคกบึงพลาชัย ปัจจุบันมีเนื้อที่ประมาณ 654 ไร่ ซึ่งแต่เดิมพื้นที่การทำนามีเนื้อที่มากกว่าปัจจุบัน แต่ภายหลังจากพืชเศรษฐกิจได้แก่ มันสำปะหลัง อ้อย และยางพาราได้เข้ามาในพื้นที่ ชาวบ้านจึงได้ลดพื้นที่ทำนามาปลูกพืชเศรษฐกิจมากขึ้น

การทำนาในโคกบึงพลาชัยมีมากใน 3 พื้นที่	ผลผลิตต่อไร่ (ก.ก.ต่อไร่)
1.นาทามริมบึงพลาชัย	70 - 80
2.นาทุ่ง	50 - 60
3.นาโคก	30 - 40

ต้นทุนการทำนา

-ประมาณ 1,500 - 2,000 บาทต่อไร่

-ค่าใช้จ่ายส่วนใหญ่เป็นค่าจ้างแรงงานสำหรับการดำนาและเกี่ยวข้าว รองลงมาคือค่า

ปุ๋ยเคมี

รายการค่าใช้จ่ายต่อไปนี้

- 1.ค่าน้ำมันรถ 100 บาท (กรณีมีรถไถนา และไถเอง)
- 2.ค่าจ้างรถไถตะ 200 บาท

3.ค่าจ้างไถดำ 200 บาท

4.ค่าจ้างดำนา วันละ 200-300 บาท

5.ค่าปุ๋ย 200-300 บาท

6.ค่าจ้างเกี่ยว วันละ 200-350 บาท

7.ค่ารถสีข้าว 200 บาท (แล้วแต่ผลผลิตต่อไร่)

ปัญหาในการทำนา

- สารเคมีในพื้นที่ไร่อ้อยไหลลงสู่พื้นที่นา ทำให้ชาวบ้านเป็นโรคผิวหนัง
- หอยเชอรี่ระบาด โดยเฉพาะพื้นที่นาทาม ชาวนาหลายรายจึงใช้ยาฆ่าหอยเชอรี่
- หนอนกินใบ และหนอนกระทู้ระบาด
- ไม่มีเอกสารสิทธิ์ที่ดินทำให้ไม่สามารถลงทะเบียนเพื่อรับจำนำข้าว หรือไม่ได้รับสวัสดิการในการทำนาตามนโยบายของรัฐบาล

2. การทำไร่อ้อย

การทำไร่อ้อยถือเป็นการใช้ประโยชน์จากที่ดินอันดับสอง ปัจจุบันมีเนื้อที่ประมาณ 617 ไร่ มีชาวบ้านทำไร่อ้อยประมาณ 20 คน ซึ่งทั้งหมดเป็นลูกไร่ของโรงงานน้ำตาลมิตรผลกาฬสินธุ์

ต้นทุนการผลิตต่อไร่ ประมาณ 13,000 บาทต่อไร่ในการเริ่มต้นปลูก แล้วจึงลดลงในการตัดอ้อยรอบที่ 2 ประมาณ 2,000-3,000 บาทต่อไร่ โดยชาวบ้านจะได้รับการสนับสนุนเงินทุนกู้ยืมจากโรงงานน้ำตาล และหักหนี้สินเมื่อตอนขายอ้อยให้โรงงานน้ำตาล รายละเอียดต้นทุนการผลิตต่อไร่มีดังนี้

1.ค่าจ้างไถตะ	420 บาท
2.ค่าจ้างไถแปร	330 บาท
3.ค่าจ้างไถยกทรง	250 บาท (ถ้าใช้รถปลูก ไร่ละ 695 บาท)
4.ค่าจ้างปลูก	400-500 บาท (ค่าจ้างแรงงาน วันละ 200 บาท)
5.ค่าจ้างใส่ปุ๋ย 2 ครั้ง ไร่ละ	100 บาท
6.ค่าจ้างไถกลบ	330 บาท (หลังใส่ปุ๋ยครั้งแรก)
7.ค่าปุ๋ยเคมี	2,000-2,500 บาท
8.ค่าจ้างฉีดยาคุมหญ้า	120 บาท
9.ค่าจ้างฉีดยาฆ่าหญ้า	120 บาท (ยาฆ่าหญ้าประเภทเผาไหม้)
10.ค่าจ้างฉีดยาฆ่าหญ้า	120 บาท (ยาฆ่าหญ้าประเภทดูดซึม)

11.ค่าจ้างตัดอ้อย	2,500 บาท 17
12.ค่าจ้างขนขึ้นรถ	1,000 -1,400 บาท (ขึ้นอยู่กับผลผลิตต่อไร่ ค่าจ้างขนตันละ 70 บาท)
13.ค่าขนส่ง	2,000 – 3,000 บาท (ขึ้นอยู่กับผลผลิตต่อไร่ ค่าจ้างขนตันละ 145 บาท)
14.ค่าพันธุ์อ้อย	1,200 – 2,000 บาท (แล้วแต่ประเภทพันธุ์อ้อย)
15.ค่าเช่าที่ดิน	2,000 – 2,500 บาท

ผลผลิต/ไร่ ขึ้นอยู่กับสภาพดินฟ้าอากาศ พันธุ์อ้อย และการดูแลรักษา

-ตัดครั้งที่ 1 (ต่อแรก) ประมาณ 15-20 ตันต่อไร่

-ตัดครั้งที่ 2 (ต่อสอง) ประมาณ 8-10 ตันต่อไร่

รายได้ ขึ้นอยู่กับราคาอ้อยที่โรงงานกำหนด ปี54/55 ราคาอยู่ประมาณ 1,100 บาท

ปัญหา

- 1)ต้นทุนการผลิตสูง
- 2)โรคใบขาว
- 3)ผลผลิตต่ำลง
- 4)ใช้สารเคมีกำจัดวัชพืชมาก
- 5)หากฝนมาเร็วทำให้ดินแน่น อ้อยจะเกิดไม่ดี ชาวบ้านจึงนิยมปลูกอ้อยปลายฝน

3. การทำสวนยางพารา

การทำสวนยางพาราในพื้นที่ เป็นการใช้ประโยชน์ในที่ดินลำดับที่สาม ปัจจุบันมีเนื้อที่ปลูกประมาณ 527 ไร่ ชาวบ้านเริ่มปลูกมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2536 โดยได้รับการสนับสนุนจากองค์การสงเคราะห์สวนยาง (สกย.) ซึ่งให้ทั้งพันธุ์กล้ายางพารา ปุ๋ย และการติดตามดูแลจนกระทั่งเกษตรกรสามารถกรีดยางได้ มีชาวบ้านเข้าร่วมเป็นสมาชิกเริ่มแรก 27 ราย มีเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการจนสามารถกรีดยางได้เพียง 8 ราย ปัจจุบันชาวบ้านหันมาปลูกยางพาราเพิ่มมากขึ้น กลุ่มยางพารามีสมาชิกจำนวน 56 ราย ที่สามารถกรีดยางได้แล้วจำนวน 21 ราย ที่ยังกรีดยังไม่ได้ 35 ราย และมีชาวบ้านอีกจำนวนมากที่สนใจหันมาปลูกยางพารา

ต้นทุนการผลิต เกษตรกรจะต้องลงทุนอย่างเดียว ยังไม่มีรายได้ในช่วง 6-7 ปีแรก ก่อนจะได้กรีดยางพารา โดยในปีแรกเสียค่าใช้จ่ายประมาณ 10,000 บาทต่อไร่ และปีที่ 2 จนถึงก่อนกรีดยางเป็นค่าใช้จ่ายในการดูแลรักษา ประมาณ 5,000 บาท ต่อไร่ รายละเอียดค่าใช้จ่ายต่อไร่ ดังนี้

- 1.ค่า 1.ค่าพันธุ์กล้ายางพารา ไร่ละ 90 ต้นๆ ละ 65 บาท 5,800 บาท
- 2.ค่าปุ๋ยอินทรีย์และเคมี 2,100 บาท
- 3.ค่าจ้างปลูก ต้นละ 15 บาท 1,350 บาท

4.ค่าจ้างไถกลบหญ้าร่องยาง 200 บาท

5.ปีที่ 6-7 ค่าจ้างกรีดยางแรก (เปิดหน้ายาง) คนกรีดยางกับเจ้าของ

แบ่งกัน 60:40 18

รายได้

1.ขายยางแผ่นจะได้ราคาสูงที่สุด ก.ก.ละ 80-140 บาท แล้วแต่ราคาตลาดขึ้นลง

2.ขายเศษยาง (ขี้ยาง) ราคา ก.ก.ละ 40-75 บาท แล้วแต่ราคาตลาดขึ้นลง

ชาวบ้านที่ทำสวนยางพาราที่โคกหนองโนนิยมขายเศษยางมากกว่า เพราะขั้นตอนการผลิตง่ายกว่า ประหยัดเวลากว่า และมีเวลาพักผ่อนมากกว่า ทุก 10 วัน เกษตรกรจะรวบรวมผลผลิตไปขายที่ตลาดนัดยางพาราที่บ้านป่าอ้อย ต.ลำห้วยหลวง อ.สมเด็จ

รายได้เฉลี่ยต่อปี ประมาณ 30,000 บาทต่อไร่

ปัญหา

1. ก่อนกรีดยางลงทุนสูง แทบไม่มีรายได้ในช่วง 6-7 ปี บางรายจึงปลูกมันสำปะหลังในร่องยางเพื่อสร้างรายได้ก่อนกรีดยาง แต่พบว่าไม่เป็นผลดีต่อต้นยางพารา ทำให้การเจริญเติบโตช้า

2. ราคาขายพาราดกต่ำบางช่วง

3.4 การทำไร่มันสำปะหลัง

การทำไร่มันสำปะหลังในพื้นที่ เริ่มมาตั้งแต่ในช่วงแรกของการบุกเบิกที่ดินในโคกหนองโน ประมาณ ปี พ.ศ.2515 เมื่อก่อนชาวบ้านปลูกมันสำปะหลังจำนวนมาก แต่เพราะราคาตกต่ำและไม่แน่นอน อีกทั้งผลผลิตก็ลดลง ทำให้ชาวบ้านส่วนใหญ่หันไปปลูกอ้อยและยางพาราแทน ปัจจุบันในโคกหนองโนมีพื้นที่ปลูกมันสำปะหลังเหลือประมาณ 149 ไร่

ต้นทุนการผลิต

ถ้าจ้างทุกอย่าง ต้องลงทุนประมาณ 7,000-8,000 บาทต่อไร่ มีรายละเอียดค่าใช้จ่ายต่อไปนี้

1.ค่าจ้างไถตะ	230 บาท
2.ค่าจ้างไถแปร	230 บาท
3.ค่าไถยกร่อง	120 บาท
4.ค่าพันธุ์ ประมาณ	2,200 บาทต่อไร่
5.ค่าจ้างปลูก	150-200 บาท/วัน
6.ค่าจ้างดายหญ้า	150-200 บาท/วัน
7.ค่าจ้างเก็บเกี่ยว	200 บาท/วัน
8.ค่าขนส่ง ต้นละ	120 บาท

ผลผลิต/ไร่ 4 – 6 ตันต่อไร่

รายได้ ราคาไม่แน่นอน มันสดราคาประมาณ 1.80 – 3 บาท ชาวบ้านให้ข้อมูลว่าราคามันสดไม่ควรต่ำกว่า 3 บาท ถึงจะคุ้มกับการลงทุน 19

ปัญหา

- 1.ราคาตกต่ำ และไม่แน่นอน
- 2.ต้นทุนการผลิตสูง
- 3.เปลี่ยนแปลงราคา

จากข้อมูลข้างต้น ทำให้ชุมชนมีภาวะหนี้สินเฉลี่ยครอบครัวละ 5หมื่นบาท ซึ่งเป็นหนี้ผูกพันกับ ธกส. และที่ดินที่ทำกินก็ไม่สามารถที่จะใช้เป็นต้นทุนในการผลิตได้อันเนื่องจากไม่มีเอกสารสิทธิ์ทำให้ขาดโอกาสในการลงทุน (ซึ่งความเป็นจริงอาจจะทำให้มีหนี้เพิ่มขึ้นก็ได้) อย่างไรก็ตาม ทีมวิจัยได้ศึกษาถึงแนวทางและการหาวิธีการในการใช้ประโยชน์จากที่ดินให้สามารถเพิ่มมูลค่าของการผลิตจากเดิม

4.2 องค์ความรู้และภูมิปัญญาในการใช้ประโยชน์ที่ดิน

ในการจัดการและการเก็บข้อมูลในพื้นที่จะเห็นว่า มีหลายแปลงที่เจ้าของที่ดินเริ่มหันแนวทางมาใช้แนวคิดเชิงเศรษฐกิจพอเพียงและทำเกษตรผสมผสานในที่แปลงของตนเอง นับว่าเป็นต้นทุนทางองค์ความรู้ที่ได้นำมาทำการศึกษา ดังกรณีของ นายรังสรรค์ ศิลาพัฒน์ อายุ 42 ปี เป็นผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 6 บ้านบึง มีพื้นที่ติดกับบึงพลาญชัย เนื้อที่ประมาณ 15 ไร่ แบ่งเป็น ปลูกยางพารา 5 ไร่ในพื้นที่โคก ต่ำลงมา ปลูกไม้ยืนต้นและไม้ผล พื้นที่ลุ่มทำเป็นที่นาประมาณ 3ไร่ มีพื้นที่ขุดสระ 2 บ่อประมาณ 2 ไร่ รอบสระปลูกพืชผักสวนครัวไว้กิน และทำบ้านสวน จากการหันมาทำเกษตรผสมผสานทำให้ ผู้ใหญ่รังสรรค์ ศิลาพัฒน์ ได้รับความไว้วางใจจากเกษตรกรอำเภอและหน่วยงานอื่นๆ เข้ามาศึกษาและสนับสนุนทุนจนกลายเป็นศูนย์เรียนรู้และเป็นเกษตรกรรุ่นใหม่ที่ได้รับรางวัล ซึ่งถือได้ว่าเป็นต้นแบบในการจัดสรรที่ดินของตนเองและสามารถมีพืชผลขายได้ตลอดปี ทั้งรายได้ปี รายได้เดือนและรายได้ประจำวัน อย่างไรก็ตาม เงื่อนไข ของผู้ใหญ่รังสรรค์ ศิลาพัฒน์ คือ ครอบครัวต้องช่วยและขยัน จึงสามารถที่จะทำได้

องค์ความรู้เหล่านี้กำลังขยายผลสู่พื้นที่อื่นๆเช่นกัน ซึ่งมี 2-3 แปลงที่เริ่มหันมาปรับพื้นที่ของตนเองในลักษณะนี้ เช่น แปลงของนางกระถิน ซึ่งหันมาปรับพื้นที่ปลูกมันสำปะหลังซึ่งราคาและผลผลิตต่ำ มาปลูกหน่อไม้สามฤดูและให้ผลผลิตภายใน 1ปี ได้ขายและทำให้สามารถลดหนี้สินที่ตนเองเป็นอยู่ได้

นอกจากแปลงเกษตรแล้ว ชาวบ้านยังมีภูมิปัญญาเกี่ยวกับการเพาะเห็ดฟางส่งขายในตลาดอำเภอสมเด็จซึ่งเป็นภูมิปัญญาที่มีมานานสืบทอดแต่จะทำการเพาะกลุ่มหลังจากเก็บเกี่ยวข้าว

ซึ่งถือว่าเป็นรายได้ที่ดีตั้งกรณีของ นางอารีย์ โคตรวงษ์ ซึ่งได้เพาะเห็ดฟางขาย ทำรายได้ให้กับครอบครัวปีละหลายหมื่นบาท

4.3 แนวทางการใช้ประโยชน์ที่ดินโคกบึงพลาชัย

การจัดการที่ดินในการประโยชน์ต้องขึ้นอยู่กับการจัดการ ซึ่งจะเห็นได้ว่าการจัดการแบบเดิมอาจจะทำให้ไม่สามารถจัดการผลผลิตได้อันเนื่องมาจากข้อจำกัดของพื้นที่และสภาพความอุดมสมบูรณ์ ถ้าชาวบ้านสามารถใช้ประโยชน์จากที่ดินได้อย่างเต็มที่จึงเป็นข้อหนึ่งที่ทำให้เห็นถึงประโยชน์และมีแนวโน้มที่จะไม่จำหน่ายที่ดินของตนเองได้ถ้าเกิดสามารถจัดให้มีมูลค่าทางการผลิตที่เพิ่มมากขึ้น ดังกรณีการจัดการที่ดินที่อ่างมาแล้วข้างต้น ดังนั้นที่มวิจัยจึงได้วิเคราะห์และเห็นว่าดังนี้

1. การใช้ประโยชน์ที่ดินต้องขึ้นกับสภาพพื้นที่ เช่นโคก ทาม ทุ่ง ควรปลูกพืชอย่างเหมาะสม
2. การปลูกพืชไม่ควรจะปลูกพืชชนิดเดียวในแปลงควรจะมีพืชหลายชนิดจึงจะทำให้เกิดความยั่งยืนและหมุนเวียนปลูกได้
3. เกษตรผสมผสานเป็นทางออกหนึ่งของเกษตรกรที่ขยันทำและต้องการฟื้นฟูสภาพพื้นที่ดินของตนเอง

บทที่ 5

บทสรุป

5.1 ผลการศึกษา

โคกบึงพลาชัย มีพื้นที่ 654 ไร่ ครอบคลุมพื้นที่ 3 หมู่บ้านคือ บ้านบึง (หมู่ที่ 6) บ้านแก่งพลาชัย (หมู่ที่ 7) และบ้านโนนน้ำเกลี้ยง (หมู่ที่ 9) มีผู้ครอบครองพื้นที่รอบบึงดังนี้

1) บ้านบึง หมู่ที่ 6	จำนวน 13 แปลง
2) บ้านแก่งพลาชัย หมู่ที่ 7	จำนวน 7 แปลง
3) บ้านโนนน้ำเกลี้ยง หมู่ที่ 9	จำนวน 67 แปลง

ลักษณะพื้นที่โคกบึงพลาชัย ทั้ง 3 หมู่บ้านจะมีลักษณะพื้นที่แตกต่างกันคือ บ้านบึงจะมีลักษณะพื้นที่ทามติดริมบึงและที่ราบทุ่ง บ้านแก่งพลาชัยจะเป็นที่ราบสลับเนิน และบ้านโนนน้ำเกลี้ยงจะเป็นที่ราบสูงกว่าทั้งสองบ้านที่กล่าวมา การใช้น้ำในการเกษตรจะขุดเจาะน้ำบาดาลและร่อนน้ำฝนเท่านั้น

การใช้ประโยชน์ที่ดิน ทำนา ทำไร่อ้อย ไม้ส่าปะหลัง และ สวนยางพารา นอกจากนั้นยังมีการทำเกษตรพอเพียง และเลี้ยงสัตว์บ้างเล็กน้อย

การทำนาพบปัญหาคือ

- สารเคมีในพื้นที่ไร่อ้อยไหลลงสู่พื้นที่นา ทำให้ชาวบ้านเป็นโรคฉี่หนู
- หอยเชอรี่ระบาด โดยเฉพาะพื้นที่นาทาม ชาวนาหลายรายจึงใช้ยาฆ่าหอยเชอรี่
- หนอนกินใบ และหนอนกอระบาด
- ไม่มีเอกสารสิทธิ์ที่ดินทำให้ไม่สามารถลงทะเบียนเพื่อรับจำนำข้าว หรือไม่ได้รับสวัสดิการในการทำนาตามนโยบายของรัฐบาล

การทำไร่อ้อยพบปัญหาคือ

- 1) ต้นทุนการผลิตสูง
- 2) โรคใบขาว
- 3) ผลผลิตต่ำลง
- 4) ใช้สารเคมีกำจัดวัชพืชมาก
- 5) หากฝนมาเร็วทำให้ดินแน่น อ้อยจะเกิดไม่ดี ชาวบ้านจึงนิยมปลูกอ้อยปลายฝน

การทำสวนยางพาราพบปัญหาคือ

1. ก่อนกรีดยางสูง แทบไม่มีรายได้ในช่วง 6-7 ปี บางรายจึงปลูกมันสำปะหลังในร่องยางเพื่อสร้างรายได้ก่อนกรีดยาง แต่พบว่าไม่เป็นผลดีต่อต้นยางพารา ทำให้การเจริญเติบโตช้า

2. ราคายางพาราคงต่ำบางช่วง

การทำไร่มันสำปะหลังพบปัญหาคือ

1. ราคาคงต่ำ และไม่แน่นอน

2. ต้นทุนการผลิตสูง

3. เพลี้ยแป้งระบาด

องค์ความรู้และภูมิปัญญาในการใช้ประโยชน์ที่ดิน

ในการจัดการและการเก็บข้อมูลในพื้นที่จะเห็นได้ว่า มีหลายแปลงที่เจ้าของที่ดินเริ่มต้นแนวทางมาใช้แนวคิดเชิงเศรษฐกิจพอเพียงและทำเกษตรผสมผสานในที่แปลงของตนเอง นับว่าเป็นต้นทุนทางองค์ความรู้ที่ได้นำมาทำการศึกษา ดังกรณีของ นายรังสรรค์ ศิลาพัฒน์ อายุ 42 ปี เป็นผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 6 บ้านบึง มีพื้นที่ติดกับบึงพลาญชัย เนื้อที่ประมาณ 15 ไร่ แบ่งเป็น ปลูกยางพารา 5 ไร่ในพื้นที่โคก ต่ำลงมา ปลูกไม้ยืนต้นและไม้ผล พื้นที่ลุ่มทำเป็นที่นาประมาณ 3 ไร่ มีพื้นที่ขุดสระ 2 บ่อประมาณ 2 ไร่ รอบสระปลูกพืชผักสวนครัวไว้กิน และทำบ้านสวน จากการหันมาทำเกษตรผสมผสานทำให้ ผู้ใหญ่รังสรรค์ ศิลาพัฒน์ ได้รับความไว้วางใจจากเกษตรกรอำเภอและหน่วยงานอื่นๆ เข้ามาศึกษาและสนับสนุนทุนจนกลายเป็นศูนย์เรียนรู้และเป็นเกษตรกรรุ่นใหม่ที่ได้รับรางวัล ซึ่งถือได้ว่าเป็นต้นแบบในการจัดสรรที่ดินของตนเองและสามารถมีพืชผลขายได้ตลอดปี ทั้งรายได้ปี รายได้เดือนและรายได้ประจำวัน องค์ความรู้เหล่านี้กำลังขยายผลสู่พื้นที่อื่นๆเช่นกัน ซึ่งมี 2-3 แปลงที่เริ่มหันมาปรับพื้นที่ของตนเองในลักษณะนี้ เช่น

นางกระดิน ซึ่งหันมาปรับพื้นที่ปลูกมันสำปะหลังซึ่งราคาและผลผลิตต่ำ มาปลูกหน่อไม้สามฤดูและให้ผลผลิตภายใน 1 ปี ได้ขายและทำให้สามารถลดหนี้สินที่ตนเองเป็นอยู่ได้

นางอารีย์ โคตรวงษ์ มีการเพาะเห็ดฟางส่งขายในตลาดอำเภอสมเด็จซึ่งเป็นภูมิปัญญาที่มีมานานสืบทอดแต่จะทำกันเฉพาะกลุ่มหลังจากเก็บเกี่ยวข้าว ซึ่งถือว่าเป็นรายได้ที่ดีปีละหลายหมื่นบาท

แนวทางการใช้ประโยชน์ที่ดินโคกบึงพลาญชัย

การจัดการที่ดินในการประโยชน์ต้องขึ้นอยู่กับการจัดการ ซึ่งจะเห็นได้ว่าการจัดการแบบเดิมอาจจะทำให้ไม่สามารถจัดการผลผลิตได้อันเนื่องจากข้อจำกัดของพื้นที่และสภาพความอุดมสมบูรณ์ ถ้าชาวบ้านสามารถใช้ประโยชน์จากที่ดินได้อย่างเต็มที่จึงเป็นข้อหนึ่งที่ทำให้เห็นถึงประโยชน์และมีแนวโน้มที่จะไม่จำหน่ายที่ดินของตนเองได้ถ้าเกิดสามารถจัดให้มีมูลค่าทางการผลิตที่เพิ่มมากขึ้น ดังกรณีการจัดการที่ดินที่อ้างมาแล้วข้างต้น ดังนั้นทีมวิจัยจึงได้วิเคราะห์และเห็นว่าดังนี้

1. การใช้ประโยชน์ที่ดินต้องขึ้นกับสภาพพื้นที่ เช่น โคนก ทาม หุง ควรปลูกพืชอย่างเหมาะสม
2. การปลูกพืชไม่ควรจะปลูกพืชชนิดเดียวในแปลงควรจะมียพืชหลายชนิดจึงจะทำให้เกิดความยั่งยืนและหมุนเวียนปลูกได้
3. เกษตรผสมผสานเป็นทางออกหนึ่งของเกษตรกรที่ยั่งยืนและต้องการฟื้นฟูสภาพพื้นที่ดินของตนเอง

5.2 ข้อค้นพบ

1. งานวิจัยทำให้ได้สำรวจพื้นที่และเข้าใจชุมชนของตนเองมากขึ้น
2. สภาพปัญหาที่เกิดขึ้นบางครั้งอยู่ที่ชุมชนไม่คิดหาวิธีการของตนเองและไม่มีความรู้พอที่จะจัดการและใช้ประโยชน์จากพื้นที่ได้ทั้งที่สามารถจะทำได้
3. ถ้าเราได้ศึกษาถึงลักษณะพื้นที่กับพืชผลทางการเกษตรทำให้เราค้นพบทางออกของปัญหาได้อย่างชัดเจนสามารถจัดการได้อย่างยั่งยืน

5.3 ปัญหา/อุปสรรค

1. ทีมวิจัยส่วนหนึ่งเป็นผู้นำชุมชนไม่ค่อยมีเวลาทำให้การดำเนินงานล่าช้าและต้องพบทวนงานวิจัยกันตลอดที่มีการประชุมกัน
2. ทีมวิจัยมีปัญหาเรื่องการบริหารจัดการโครงการทำให้เกิดความไม่ไว้วางใจกัน เป็นเหตุให้นักวิจัยบางท่านไม่ยอมเข้าร่วมดำเนินงาน อย่างไรก็ตาม ได้มีการประชุมสรุปบทเรียนร่วมกันทำให้เข้าใจและสามารถดำเนินงานต่อไปได้ แต่ไม่สามารถที่จะดำเนินให้สิ้นสุดโครงการจึงลงความเห็นว่าจะยุติการดำเนินโครงการในระยะที่ 1

5.4 บทเรียนที่ได้รับ

1. ทีมวิจัยเห็นว่าการทำงานวิจัยมีประโยชน์ต่อชุมชนไปอย่างมาก แต่ต้องมีเวลาทำอย่างจริงจังซึ่งเห็นผลช้าและต้องอดทนต่อการดำเนินงานให้เห็นผลได้

2. การดำเนินงานเป็นทีมตำบลค่อนข้างเป็นไปได้ยาก ควรลดขนาดพื้นที่ของการดำเนินการลงเหลือชุมชนหรือสองชุมชนร่วมกัน

5.5 ข้อเสนอแนะต่องานวิจัย

ข้อมูลที่ได้จากการวิจัยทำให้ชุมชนเห็นพื้นที่ได้ชัดเจน สามารถนำไปเป็นข้อมูลพื้นฐานในการจัดการพื้นที่แปลงของตนเองได้ ดังนั้น ถ้ามีการได้นำเสนอข้อมูลนี้สู่ชุมชนจะทำให้ชาวบ้านได้เข้าใจและหันมาปรับเปลี่ยนที่ดินของตนเองได้

ภาคผนวก

1. บันทึกการประชุมและทำดำเนินงานของนักวิจัย

รายงานการประชุม

โครงการรูปแบบการพัฒนาการใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อเกษตรกรรมอย่างมีส่วนร่วม

ที่เหมาะสมของพื้นที่โคกบึงพลาชัย

ครั้งที่ 1/2557

วันที่ 16 กันยายน 2558

ทีมวิจัยเข้าประชุม

1.	นายรังสรรค์	ศิลาพัฒน์
2.	นายนำพร	ลงสิทธิ์
3.	นายทองดี	ภูติโส
4.	นายมีชัย	ฉายฉวิล
5.	นายมงคล	ลีลาพัฒน์
6.	นายบุญถิ่น	สุวงศ์ฤทธิ์
7.	นางพาริกา	สุวันนา
8.	นางอารีย์	โคตะวงศ์
9.	นางเตือนใจ	แถมศิริ
10.	นางอ้อย	พรมรัตน์
11.	นางสาววิภาดา	สันทะเนือง
12.	นายวินารัตน์	อ่อนเขียว

วาระการประชุม

1. เรื่องแจ้งเพื่อทราบ
 - เรื่องโครงการ
 - เรื่องการเข้าร่วมประชุมกับเจ้าหน้าที่ สกว.
2. แผนการดำเนินงาน
3. บทบาทหน้าที่ทีมวิจัยและที่ปรึกษา

วาระที่ 1 แจ้งเพื่อทราบ

1. แจ้งเพื่อทราบเกี่ยวกับโครงการวิจัยได้ผ่านการพิจารณาจากสำนักงานวิจัยด้วยงบประมาณ 200,000 บาท โดยจะโอนเข้าบัญชีงวดแรกในเดือนกันยายน 2557 จำนวนเงิน 110,525 บาทในการจัดทำบัญชีเพื่อใช้จ่ายเงินตามโครงการทางคณะที่มิวิจัยได้แต่งตั้งเหรียญกษาปณ์ผู้รับผิดชอบในครั้งนี้ จำนวน 3 คน ประกอบด้วย นายรังสรรค์ ศิลาพัฒน์ ,นายนำพร ลงสิทธิ์ ,นางอารีย์ โคตะวงศ์

ในตอนนี้มีมีการเปิดบัญชีออมทรัพย์ธนาคารกรุงไทย สาขาสมเด็จ มีการขอความเห็นชอบจากที่ประชุมให้ความเห็นชอบตามที่เสนอ

2. เรื่องการเข้าร่วมประชุมกับเจ้าหน้าที่ สกว.

การเข้าร่วมประชุมกับเจ้าหน้าที่ สกว. สถานที่ประชุมคือ ศูนย์เรียนรู้บ้านบึง หมู่ 6 ต.หมอนใน วันที่ 16 กันยายน 2557

- ชุมชนจะทำงานวิจัยอย่างไรให้สำเร็จ
- การบริหารจัดการงบประมาณของโครงการวิจัย
- บทบาทการหนุนเสริม / พี่เลี้ยง / เจ้าหน้าที่ สกว. / พื้นที่วิจัย

วาระที่ 2 แผนการดำเนินงาน

หัวหน้าทีมวิจัยอธิบายที่มาที่ไปโครงการวิจัยของโคกบึงพลาชัยให้ที่ประชุมได้รับทราบตามเอกสาร โครงการของโครงการที่จัดให้ทีมวิจัยแต่ละท่านไปศึกษา รวมถึงคำถามวิจัยวัตถุประสงค์ของโครงการวิจัย และผลที่คาดว่าจะได้รับการทำวิจัยในครั้งนี้ วิธีการดำเนินงาน การเก็บข้อมูล การรวบรวม ข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูลร่วมกัน เวทีนำเสนอข้อมูลสู่ชุมชน การดำเนินกิจกรรมสู่ชุมชน สรุปกิจกรรม สรุปผลการวิจัย การเขียนรายงานการวิจัย ปัจจัยความสำเร็จหรือล้มเหลวของโครงการมีอะไรบ้าง นำปัจจัยหรือเหตุต่างๆ ความสำเร็จหรือล้มเหลวไปต่อยอดในชุมชน ในรูปแบบอย่างมีส่วนร่วมของชุมชนอย่างเหมาะสม

มีการแลกเปลี่ยนในเรื่องการดำเนินงาน เช่น การเก็บข้อมูลหรือการประกอบอาชีพ เกษตรกรรมของชุมชนและทีมวิจัยเอง

มีการพิจารณาแผนการดำเนินงานตามกิจกรรมที่กำหนดไว้ เช่น การเก็บข้อมูล

- ข้อมูลพื้นฐานของชุมชน / ข้อมูลมือสอง
- ข้อมูลประวัติศาสตร์ การเปลี่ยนแปลงยุคต่างๆของชุมชน
- ข้อมูลปัญหาในการทำการเกษตรกรรมในแต่ละยุคต่างๆ
- ข้อมูลการทำการเกษตรกรรมตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันของชุมชน

วาระที่ 3 บทบาทและหน้าที่ ทีมวิจัย / ที่ปรึกษาทีมวิจัย

มีการแบ่งบทบาทและหน้าที่ต่างๆในทีมวิจัย ดังนี้

- ผู้ประสานพื้นที่ นาย นำพร จงสิทธิ์
- เลขา นางฑาริกา สุวันนา , นางเตือนใจ แถมศิริ
- เภรัญญิก นางอารีย์ , นางอ้อย , นายรังสรรค์
- วิชาการ นายอภิชาติ , ท่านนายกสุชาติ , ท่านกำนันวินารัตน์
- ทีมปฏิบัติการ ทีมวิจัยทั้งหมดเป็นทีมปฏิบัติการ

บทบาทที่ปรึกษา

- ปรึกษาด้านวิชาการ
- แลกเปลี่ยนข้อมูล
- ช่วยเป็นวิทยากรบางเนื้อหา เช่น การเก็บข้อมูล

สรุป

การทำวิจัยครั้งนี้เป็นการทำเพื่อชุมชน ซึ่งได้รับงบประมาณในการทำวิจัยในครั้งนี้ก็น้อย ขอให้ทีมวิจัยทุกคนทำงานด้วยความสุขเพื่อสู่ความสำเร็จของโครงการวิจัย ในอนาคตพื้นที่โคกบึงพลาชัยจะมีการปลูกพืชการเกษตรกรรมอย่างเหมาะสม และเรื่องมีการของเอกสารสิทธิ์ต่อไป

ปิดประชุม 14.30 น.

นางอารีย์ โคตะวงศ์

16 ก.ย. 2557

รายงานการประชุม

ครั้งที่ 2 / 2557

วันที่ 17 กันยายน 2557

ณ ศาลาเอนกประสงค์ บ้านโนนน้ำเกลี้ยง หมู่ที่ 9

ทีมวิจัยที่เข้าร่วมประชุม

1. นายรังสรรค์	ศิลาพัฒน์
2. นายนำพร	ลงสิทธิ์
3. นายทองดี	ภูติโส
4. นายมีชัย	ฉายฉวิล
5. นายมงคล	ศิลาพัฒน์
6. นายบุญถิ่น	สูงศักดิ์
7. นางทาริกา	สุวันนา
8. นางอารีย์	โคตะวงศ์
9. นางเตือนใจ	แถมศิริ
10. นางอ้อย	พรมรัตน์
11. นางสาววิภาดา	สันทะเนือง
12. นายวินารัตน์	อ่อนเขียว

วาระการประชุมชี้แจง

- แจ้งเพื่อทราบต่อชุมชน
- รับรองการประชุมครั้งที่ 1
- ชี้แจงความเป็นมาของโครงการวิจัยรูปแบบการพัฒนาการใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อเกษตรกรรมอย่างมีส่วนร่วมที่เหมาะสมของพื้นที่โคกบึงพลาชัยต่อชุมชน
- สร้างความเข้าใจกับชุมชนในการทำงานของทีมวิจัย
- แลกเปลี่ยนเรียนรู้กับชุมชน ประเด็นและเป้าหมายข้อมูลสาธารณูปโภค
 - o ไฟฟ้า
 - o น้ำประปา
 - o สถานีอนามัย
 - o โรงเรียน / ขนาด / ประวัติ
 - o อบต.
 - o ศูนย์เด็ก

รายงานการประชุม

ครั้งที่ 3 / 2557

วันที่ 5 ตุลาคม 2557

ณ ศูนย์เรียนรู้สวนปลูกใจบ้านบึง

ทีมวิจัยที่เข้าร่วมประชุม

1. นายรังสรรค์	ศิลาพัฒน์
2. นายนำพร	ลงสิทธิ์
3. นายทองดี	ภูติโส
4. นายมีชัย	ฉายฉวิล
5. นายมงคล	ศิลาพัฒน์
6. นายบุญถิ่น	สูงศักดิ์
7. นางอารีย์	โคตะวงศ์
8. นางเตือนใจ	แถมศิริ
9. นางอ้อย	พรมรัตน์
10. นางสาววิภาดา	สันทะเนือง
11. นายวินารัตน์	อ่อนเขียว

เปิดประชุม เวลา 9.30 น.

ทีมวิจัยทำผลการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับกลุ่มเป้าหมาย มาสรุปการนำเสนอปัญหาและอุปสรรคต่างๆ

- ปัญหาไม่มีเอกสารสิทธิ์
- พื้นที่ดินเสื่อมโทรม
- ขาดความรู้ในการทำเกษตรกรรมในพื้นที่ไม่เหมาะสม
- การปลูกพืชเชิงเดี่ยว
- การใช้สารเคมี
- พื้นที่ทำการเกษตรกรรมเป็นพื้นที่ลุ่มฟู
- การปลูกพืชตามกระแส
- ขาดแหล่งน้ำในการทำเกษตรกรรม

รายงานการประชุมโครงการวิจัยรูปแบบการพัฒนาการใช้ประโยชน์ที่ดิน

ครั้งที่ 4 / 2557

วันที่ 11 – 12 ตุลาคม 2557

ณ สวนดอนธรรม จังหวัดกาฬสินธุ์

ทีมวิจัยที่เข้าร่วมการประชุม

1. นายนำพร	ลงสิทธิ์
2. นายทองดี	ภูติโส
3. นายมีชัย	ฉายถวิล
4. นายบุญถิ่น	สูงค์ฤทธิ์
5. นางทาริกา	สุวันนา
6. นางอารีย์	โคตะวงศ์
7. นางเตือนใจ	แถมศิริ
8. นางอ้อย	พรมรัตน์

1. ประชุมชี้แจงการดำเนินงานของทีมวิจัย แต่ละทีมวิจัย
2. นำเสนอผลการดำเนินงาน , ขั้นตอนการเก็บข้อมูล
3. ปัญหาอุปสรรคของทีมวิจัย
4. แลกเปลี่ยนเรียนรู้กับทีมวิจัยโครงการอื่นๆ
 - ศึกษาหาข้อมูล / วิธีการดำเนินงานของโครงการวิจัยอื่น ๆ นำมาปรับใช้กับโครงการของทีมวิจัย

รายงานการประชุม

ครั้งที่ 5 / 2557

วันที่ 14 ตุลาคม 2557

ณ ศูนย์การเรียนรู้สวนปลูกใจ หมู่ 6

ทีมวิจัยที่เข้าร่วมประชุม

1. นายรังสรรค์	ศิลาพัฒน์
2. นายนำพร	ลงสิทธิ์
3. นายทองดี	ภูติโส
4. นายมีชัย	ฉายฉวิล
5. นายบุญถิ่น	สุวงศ์ฤทธิ์
6. นางทาริกา	สุวันนา
7. นางอารีย์	โคตะวงศ์
8. นางเตือนใจ	แถมศิริ
9. นางอ้อย	พรมรัตน์
10. นางสาววิภาดา	สันทะเนื่อง

เริ่มการประชุมเวลา 09.00 น.

หัวหน้าทีมวิจัย กล่าวนำว่าการประชุมในวันนี้เป้าหมายของการประชุมเป็นการนำ
โครงการมาออกแบบแตกประเด็นและออกแบบเครื่องมือในการเก็บข้อมูล

โจทย์คำถาม

1. รูปแบบการพัฒนา
 2. การใช้ประโยชน์ที่ดิน
 - สถานพื้นที่
 - การใช้ประโยชน์ที่ดิน
 - ประเภทการใช้ประโยชน์
 - ลักษณะดิน
 - ระดับความอุดมสมบูรณ์ (แร่ธาตุในดิน)
- น้ำ
- แหล่งน้ำที่มี
 - การกักเก็บน้ำ

- ปริมาณการกักเก็บน้ำ
- การใช้น้ำ
- เกษตรกรรม
- ประมง
- ปศุสัตว์
- บริโภค

(ปริมาณการใช้น้ำแต่ละประเภท)

- ป่า
- ประเภทของป่า
 - ขนาดพื้นที่ป่า
 - การใช้ประโยชน์

การถือครองที่ดิน

- จำนวนที่ครอบครอง (ครอบครั้ว)
- ขนาดพื้นที่ครอบครอง (ครอบครั้ว)
- จำนวนเอกสารที่ครอบครอง

ประเภทการใช้ประโยชน์

- ปลูกพืช
 - o จำนวนของพืช
 - o ชนิดพืชที่ปลูก
- เลี้ยงสัตว์
 - o จำนวนสัตว์ที่เลี้ยง
 - o ชนิดของสัตว์
- ประมง
 - o จำนวนพื้นที่ในการทำประมง
 - o ชนิดของสัตว์
- ไม่ใช้ประโยชน์

3. เกษตรกรรม

- ความเหมาะสมของการเกษตรกรรม คือการทำการเกษตรที่ครอบคลุมทั้ง พืช , สัตว์ , ประมง
- ประเภทของเกษตร พืช
 - o ลักษณะการปลูก

- เจริญเติบโต (ชนิดพืช ขนาดพื้นที่)
- เจริญผสมผสาน (ชนิดพืช ขนาดพื้นที่)
- หลุมพอเพียง (ชนิดพืช ขนาดพื้นที่)
- ธรรมชาติ (ชนิดพืช ขนาดพื้นที่)
- ประเภทของเกษตร สัตว์
 - o ลักษณะการเลี้ยง
 - ตามธรรมชาติ (แบบปิด ทำรอง ส่งเสริมสนับสนุน)
- ประเภทของเกษตร ประมง
 - o ชนิดของสัตว์น้ำ
 - o ขนาดพื้นที่
 - o ลักษณะการเลี้ยง
 - o การดูแล / รักษา

องค์ความรู้

พื้นบ้าน

- พืช
- สัตว์
- ประมง

สมัยใหม่

- พืช
- สัตว์
- ประมง
- ประเภทความรู้
- การปรับปรุงดิน

ปัญหาอุปสรรค

พืช

- ดิน
- น้ำ
- องค์ความรู้

สัตว์

- น้ำ
- โรค
- การส่งเสริม / นโยบาย

รายงานการประชุม

ครั้งที่ 6 / 2557

วันที่ 21 ตุลาคม 2557

ณ ศาลาเอนกประสงค์ บ้านโพนน้ำเกลี้ยง หมู่ที่ 9

ทีมวิจัยที่เข้าร่วมประชุม

1. นายรังสรรค์	ศิลาพัฒน์
2. นายนำพร	ลงสิทธิ์
3. นายทองดี	ภูติโส
4. นายมงคล	ลีลาพัฒน์
5. นายบุญถิ่น	สุวงศ์ฤทธิ์
6. นางทาริกา	สุวันนา
7. นางอารีย์	โคตะวงศ์
8. นางเตือนใจ	แถมศิริ
9. นางอ้อย	พรมรัตน์
10. นางสาววิภาดา	สันทะเนือง

หัวหน้าทีมวิจัยแบ่งทีมลงเก็บข้อมูลชุมชนแบ่งเป็น 2 ทีม ทีมละ 5 คน ลงพื้นที่ หมู่ 9 บ้านโพนน้ำเกลี้ยง ครั้วเรือนเป่าหมาย 30 ครั้วเรือน ออกแบบสอบถาม

เรื่อง

- ความได้มาของที่ทำกิน
- ถิ่นครองกี่ปี
- ขนาดพื้นที่นี้เท่าไร
- ชนิดพืชที่ปลูก มีอะไรบ้าง ปลูกไว้กิน ใช้สอย
- พื้นที่ประมง (ห้วย หนอง สระ บ่อบาดาล)
- ชนิดสัตว์ที่เลี้ยง
- รายได้ในการทำการเกษตรต่อครัวเรือน / ปี
- สภาพ คุณภาพของพื้นที่ทำการเพาะปลูกอย่างไร
- แรงงานทางการเกษตร มีเท่าไร
- แหล่งน้ำเพื่อการเกษตรกรรม มีไหม

รายงานการประชุม

ครั้งที่ 7 / 2557

วันที่ 22 ตุลาคม 2557

ณ ศูนย์สาธิตการตลาดบ้านแก่งพญาชัย

ทีมวิจัยที่เข้าร่วมการประชุม

1. นายรังสรรค์	ศิลาพัฒน์
2. นายนำพร	ลงสิทธิ์
3. นายทองดี	ภูติโส
4. นายมีชัย	ฉายฉวิล
5. นายมงคล	ศิลาพัฒน์
6. นายบุญถิ่น	สูงค์ฤทธิ์
7. นางทาริกา	สุวันนา
8. นางอารีย์	โคตะวงศ์
9. นางเตือนใจ	แถมศิริ
10. นางอ้อย	พรมรัตน์
11. นายวินรัตน์	อ่อนเขียว

หัวหน้าทีมวิจัยได้ทำหนังสือแจ้งผู้นำ ม.6 , ม.7 ให้ประกาศรายชื่อเกษตรกรผู้มีพื้นที่โคก บึงพญาชัย เรื่องทีมวิจัยจะลงไปสอบถามในพื้นที่ โดยนัดกลุ่มเป้าหมายบ้านบึงหมู 6 จำนวน 18 คน กลุ่มเป้าหมายบ้านแก่งพญาชัย จำนวน 24 คน

ออกแบบสอบถามรายแปลง เรื่อง

- อายุ เพศ การศึกษา
- การได้มาถึงการถือครองที่ดิน จากซื้อ , มรดก
- ถือครองกี่ปี
- ขนาดพื้นที่มีเท่าไร
- ชนิดพื้นที่ปลูกมีอะไร ปลูกไว้ใช้สอยหรือไว้กิน
- ชนิดของสัตว์เลี้ยง เลี้ยงไว้กิน หรือไว้ขาย
- ชนิดประมง
- รายได้ในการทำเกษตรกรรมได้เท่าไร

- คุณภาพของพื้นที่ทำการเกษตรเป็นอย่างไร
- แรงงานทำการเกษตรแต่ละครัวเรือน
- แหล่งน้ำในการทำการเกษตร

ปัญหาที่พบในการลงพื้นที่ คือ

พื้นที่ดินทำกินขาดเอกสารสิทธิ์ ปลูกพืชตามกระแส การใช้สารเคมีในการทำเกษตร ขาดแหล่งน้ำ เพราะพื้นที่โคกบึงพญาชัยเป็นพื้นที่ลุ่มพุก ดินเสื่อมโทรม และขาดแรงงานในการทำเกษตร

รายงานการประชุม

ครั้งที่ 8 / 2557

วันที่ 29 ตุลาคม 2557

ณ ศูนย์เรียนรู้สวนปลูกใจ หมู่ 6

ทีมวิจัยที่เข้าร่วมประชุม

1. นายรังสรรค์	ศิลาพัฒน์
2. นายนำพร	ลงสิทธิ์
3. นายทองดี	ภูติโส
4. นายมีชัย	ฉายฉวิล
5. นายบุญถิ่น	สุวงศ์ฤทธิ์
6. นางทาริกา	สุวันนา
7. นางอารีย์	โคตะวงศ์
8. นางเตือนใจ	แถมศิริ
9. นางอ้อย	พรมรัตน์

หัวหน้าทีมวิจัยนัดประชุมทีมวิจัย เรื่องการทำแผนที่ทำมือหลังจากทีมวิจัยลงพื้นที่แล้วได้ข้อมูลและได้ประเภทของพืชเป็นรายแปลง โดยทำแผนที่ทำมือนั้นแยกเป็นแปลงในกลุ่มเป้าหมายโคกบึงพลาญชัย

กลุ่มเป้าหมาย จำนวน 72 คน มี

- ปลูกข้าว
- มันสำปะหลัง
- อ้อย
- ยางพารา
- ไร่นาสวนผสม
- ป่าธรรมชาติ , ป่าปลูก
- ไม้ยูคา
- ไม้ผล , มะม่วง

รายงานการประชุม

ครั้งที่ 9 / 2557

วันที่ 6 พฤศจิกายน 2557

ณ ศูนย์เรียนรู้สวนปลูกใจ หมู่ 6

ทีมวิจัยที่เข้าร่วมประชุม

1. นายรังสรรค์	ศิลาพัฒน์
2. นายนำพร	ลงสิทธิ์
3. นายทองดี	ภูติโส
4. นายมีชัย	ฉายฉวิล
5. นายมงคล	ศิลาพัฒน์
6. นายบุญถิ่น	สูงศักดิ์
7. นางทาริกา	สุวันนา
8. นางอารีย์	โคตะวงศ์
9. นางเตือนใจ	แถมศิริ
10. นางอ้อย	พรมรัตน์

หัวหน้าทีมวิจัยสรุปแผนที่ทำมือและแบบสอบถามเกษตรกรรวมแปลง

- แผนที่ทำมือได้ปรับปรุงส่วนที่ข้อมูลยังไม่ครบ
- ปรับปรุงแบบสอบถามข้อมูลยังไม่ครบทุกด้าน มีการปรับปรุงใหม่รอบที่ 2 ทีมวิจัยได้ออกแบบสอบถามโดยพี่เลี้ยงแนะนำข้อมูลที่ขาดและจำเป็นจะต้องเก็บข้อมูลเพิ่มเติมอีก

รายงานการประชุม

ครั้งที่ 10 / 2557

วันที่ 23 พฤศจิกายน 2557

ทีมวิจัยที่เข้าร่วมประชุม

1. นายรังสรรค์	ศิลาพัฒน์
2. นายนำพร	ลงสิทธิ์
3. นายมีชัย	ฉายฉวิล
4. นายมงคล	ลีลาพัฒน์
5. นางทาริกา	สุวันนา
6. นางอารีย์	โคตะวงศ์
7. นางเตือนใจ	แถมศิริ
8. นางอ้อย	พรมรัตน์

หัวหน้าทีมวิจัย นำข้อมูลทีลงพื้นที่มาสรุปและรวบรวมข้อมูลในโคกบึงพลาชัย

กลุ่มเป้าหมาย 72 ราย แยกเป็น หมู่ 6 , 7 , 9

กลุ่มเป้าหมาย หมู่ 6 จำนวน 18 ราย

กลุ่มเป้าหมาย หมู่ 7 จำนวน 24 ราย

กลุ่มเป้าหมาย หมู่ 9 จำนวน 30 ราย

ปัญหาที่พบ คือ ไม่มีเอกสารสิทธิ์ ปัญหาที่สำคัญอีกประเภทที่พบคือ ปัญหาการใช้ประโยชน์จากที่ดิน เกี่ยวกับเกษตรกรรม ส่วนใหญ่เป็นเกษตรเชิงเดี่ยว เพื่อขาย มีสภาพพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่โคกหรือดอน มีที่ลุ่มบางส่วน

- ไม่สรุปข้อมูล
- ไม่มีเอกสารสิทธิ์
- ขาดแหล่งน้ำ
- ปลูกพืชเชิงเดี่ยวเพื่อขาย
- ดินเสื่อมโทรม
- การใช้สารเคมี
- รายได้ต่ำ
- ขาดแรงงาน
- ต้นทุนสูง ผลผลิตต่ำ

รายงานการประชุม

ครั้งที่ 12 / 2557

วันที่ 10 ธันวาคม 2557

ทีมวิจัยที่เข้าร่วมประชุม

1. นายรังสรรค์	ศิลาพัฒน์
2. นายนำพร	ลงสิทธิ์
3. นายมีชัย	ฉายฉวิล
4. นางทาริกา	สุวันนา
5. นางอารีย์	โคตะวงศ์
6. นางเตือนใจ	แถมศิริ
7. นางอ้อย	พรมรัตน์
8. นางสาววิภาดา	สันทะเนือง

หัวหน้าทีมวิจัยสรุปข้อมูลที่ทีมวิจัยออกแบบสอบถามแล้วยังไม่ครบทุกด้าน

- เก็บรวบรวมข้อมูลบริบทชุมชนและนิเวศน์โคกบึงพลาชัย
- รวบรวมสถานการณ์และปัญหาการใช้ประโยชน์ที่ดิน พื้นที่เกษตรโคกบึงพลาชัย
- รวบรวมข้อมูลพัฒนาการเปลี่ยนแปลง จากอดีต - ปัจจุบัน และวิเคราะห์เหตุปัจจัยที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดิน
- รวบรวมข้อมูลศักยภาพ องค์ความรู้ภูมิปัญญาและเทคโนโลยีที่เหมาะสม

รายงานการประชุม

ครั้งที่ 13 / 2557

วันที่ 23 ธันวาคม 2557

ทีมวิจัยที่เข้าร่วมการประชุม

1. นายรังสรรค์	ศิลาพัฒน์
2. นายมีชัย	ฉายฉวิล
3. นายมงคล	ศิลาพัฒน์
4. นางอารีย์	โคตะวงศ์
5. นางเตือนใจ	แถมศิริ
6. นางอ้อย	พรมรัตน์
7. นางสาววิภาดา	สันทะเนื่อง

หัวหน้าทีมวิจัยลงพื้นที่ เก็บข้อมูลเพิ่มเติม รอบที่ 2 ความเป็นมาหมู่บ้าน ประวัติความเป็นมาหมู่บ้านแก่งพญาชัย ประวัติความเป็นมาหมู่บ้านบึง หมู่ 6

- ประวัติหมู่บ้าน หมู่ 6 , 7 , 9
- การใช้ประโยชน์ที่ดิน หมู่ที่ 6 , 7 , 9 จากอดีตถึงปัจจุบัน การใช้ประโยชน์ที่ดิน

จากอดีตเดิมชุมชนในเขตโคกบึงพญาชัยการเกษตรกรรมจะปลูกพืชผัสดสวนครัว เช่น พริก มะเขือ มะละกอ ปลูกหม่อน เพื่อเลี้ยงไหม บางรายปลูกปอ ข้าวไร่ ข้าวโพด ฝ้าย ต่อมาระยะกลาง มีพืชเศรษฐกิจเข้ามาในชุมชน มีการปลูกอ้อย โดยการเกษตรจะตัดและนำมารีดน้ำรอง แล้วนำไปต้ม ทำเป็นน้ำอ้อย แลกเปลี่ยนหรือขายบ้าง ต่อมาเกษตรกรรมได้ปลูกพืชตามกระแส เพื่อขายเชิงเดี่ยว ใช้สารเคมีเข้ามาเกี่ยวข้อง ทำให้ดินเสื่อมโทรมต้นทุนในการผลิตสูง ผลผลิตต่ำ เป็นภัยต่อคนสุขภาพไม่แข็งแรง

รายงานการประชุม

ครั้งที่ 14 / 2557

วันที่ 28 ธันวาคม 2557

ณ ศูนย์ดอนธรรม

ทีมวิจัยที่เข้าร่วมประชุม

1. นายรังสรรค์	ศิลาพัฒน์
2. นายทองดี	ภูติโส
3. นางพาริกา	สุวันนา
4. นางเตือนใจ	แถมศิริ
5. นางอ้อย	พรมรัตน์

หัวหน้าทีมวิจัย เข้าร่วมประชุมเครือข่ายกับนักวิจัย โครงการอื่นเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับโครงการอื่น

เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับโครงการอื่น

- รายงานความคืบหน้าของโครงการวิจัยการพัฒนาการใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อการเกษตรอย่างมีส่วนร่วมที่เหมาะสมของพื้นที่โคกบึงพลาชัย

สรุปการดำเนินงาน

- สร้างความเข้าใจทีมวิจัย
- ประชุมชี้แจงสร้างความเข้าใจต่อชุมชน (ลงพื้นที่)
- ประชุมทีมวิจัยเพื่อสรุปข้อมูลจากชุมชน (กลุ่มเป้าหมาย)
- แลกเปลี่ยนและออกแบบเครื่องมือ
- ลงพื้นที่เก็บข้อมูล
- ทำแผนที่ทำมือ
- สรุปและรวบรวมข้อมูล

รายงานการประชุม

ครั้งที่ 16 / 2557

วันที่ 2 กันยายน 2557

ณ ศูนย์เรียนรู้สวนปลูกใจ

ทีมวิจัยที่เข้าร่วมประชุม

1. นายรังสรรค์	ศิลาพัฒน์
2. นายนำพร	ลงสิทธิ์
3. นายทองดี	ภูติโส
4. นายมีชัย	ฉายฉวิล
5. นายมงคล	ศิลาพัฒน์
6. นายบุญถิ่น	สูงศักดิ์
7. นางอารีย์	โคตะวงศ์

ที่เลี้ยงทีมวิจัยเข้ามาปรึกษาปัญหาของโครงการ สกว. เรื่องการดำเนินงานที่ล่าช้า มีการตั้งเรื่องทีมวิจัยเข้าเรื่องการตัดสินใจทำงานต่อไปโดยขาดการจัดเวที 3 ครั้ง

1. เวทีการเปลี่ยนการทำการเกษตรในชุมชน
2. เวทีการวิเคราะห์ข้อมูลในชุมชน เรื่องการทำการเกษตรในการปลูกพืชในโคกบึงพลาชัย
3. จัดเวทีในชุมชน คืบข้อมูลในชุมชน รับทราบปัญหาของการปลูกพืชในชุมชน

บันทึกการประชุม

โครงการรูปแบบการพัฒนาการใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อเกษตรกรรมอย่างมีส่วนร่วมที่เหมาะสมของพื้นที่โคกบึงพลาชัย ตำบล หมู่น อำเภอสมเด็จ จังหวัดกาฬสินธุ์ (สกว.)

2.ตัวอย่างแบบสอบถามที่ใช้เก็บข้อมูล

แบบสอบถามข้อมูล

โครงการ “ รูปแบบการพัฒนาการใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อเกษตรกรรมอย่างมีส่วนร่วมที่เหมาะสม

คำชี้แจง ขอให้ตอบคำถามด้วยความเป็นจริงโดยเติมข้อความ ตัวเลข หรือเครื่องหมาย / ตาม
ข้อความที่เป็นจริง ลงในช่องที่กำหนดไว้ในแต่

ละข้อคำถาม

วัตถุประสงค์ ๑.เพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับสภาพพื้นที่ สภาพภูมิอากาศการทำเกษตรกรรม
และการใช้ประโยชน์ที่ดิน ในพื้นที่โคกบึงพญาชัย

๒.เพื่อนำข้อมูลมาวิเคราะห์ห้แนะนำไปสู่การพัฒนา และการใช้ประโยชน์ที่ดิน
เกษตรกรรมอย่างเหมาะสมกับพื้นที่โคกบึงพญาชัย

ส่วนที่ ๑. ข้อมูลทั่วไป

๑. ชื่อ.....สกุล.....อายุ.....

.....

๒. เพศ () ชาย () หญิง

๓. ที่อยู่ บ้านเลขที่.....หมู่ที่.....หมู่บ้าน.....ถนน.....

.....

ตำบล.....อำเภอ.....จังหวัด.....

รหัสไปรษณีย์.....

หมายเลขโทรศัพท์บ้าน.....หมายเลขโทรศัพท์มือถือ.....

.....

๔. ระดับการศึกษา

() ต่ำกว่าประถมศึกษา () ประถมศึกษา () มัธยมศึกษา ()
() มัธยมศึกษาตอนปลาย

() อนุปริญญา () ปริญญาตรี () อื่นๆ โปรดระบุ

.....

๕. อาชีพหลัก

.....

อาชีพรอง

๖. สถานภาพทางสังคม

() ผู้นำองค์กรการปกครอง โปตรระบุ

() สมาชิกกลุ่มสหกรณ์ผู้ใช้น้ำ () ผู้ใช้น้ำทั่วไป () อื่นๆ โปตรระบุ

๗. ท่านมีสมาชิกในครอบครัว จำนวน.....คน เป็นชาย.....คน เป็นหญิง.....คน

เป็นแรงงานในภาคการเกษตรจำนวน.....คน

๘. รายได้ภาคครัวเรือนต่อปี

() น้อยกว่า ๓๐,๐๐๐ บาท () ๓๐,๐๐๐ – ๕๐,๐๐๐ บาท () ๕๐,๐๐๐ – ๑๐๐,๐๐๐ บาท

() ๑๐๐,๐๐๐ – ๒๐๐,๐๐๐ บาท () ๒๐๐,๐๐๐ – ๕๐๐,๐๐๐ บาท () มากกว่า ๕๐๐,๐๐๐ บาท

ส่วนที่ ๒. สภาพพื้นที่

๑. สภาพพื้นที่

() ดินร่วน () ดินร่วนปนทราย () ดินเหนียว () หิน () อื่นๆ.....

๒. สภาพดินความอุดมสมบูรณ์ของดิน

() ดีมาก () ดี () พอใช้ () ไม่ดี

๓. แหล่งน้ำ () มี () ไม่มี (ตอบได้มากกว่า ๑ ข้อ)

() น้ำบ่อ () บ่อบาดาล () สระ () หนอง () คลอง () บึง

๔. มีการกักเก็บน้ำไว้ใช้ หรือไม่

() มี กักเก็บน้ำอย่างไร

() ไม่มี / แหล่งน้ำที่ใช้ได้มาจากไหน

๕. น้ำที่ใช้เพียงพอต่อการทำการเกษตรหรือไม่

() เพียงพอ () ไม่เพียงพอ

๖. ในพื้นที่ของท่านมีพื้นที่ป่าหรือไม่

() มี () ไม่มี อย่างไร ? () ป่าธรรมชาติ () ป่าปลูก
เอง จำนวนพื้นที่ป่า.....ไร่

๗. การใช้ประโยชน์จากป่าเพื่อ (ตอบได้มากกว่า ๑ ข้อ)

() เพื่อเป็นอาหาร () เพื่อการใช้สอย () ป่าสมุนไพร

แผนผังแปลง

๘. การถือครองที่ดิน

() สืบทอดจากพ่อแม่ – มรดก

- เอกสารสิทธิ์ () โฉนด () นส.๓ ก () สค.๑ ()

ใบจอง () ฎทบ.๕

- จำนวนพื้นที่.....ไร่ ระยะเวลาการถือครองที่ดิน.....

ปี

() ซื้อ

- เอกสารสิทธิ์ () โฉนด () นส.๓ ก () สค.๑ ()

ใบจอง () ฎทบ.๕

- จำนวนพื้นที่.....ไร่ ระยะเวลาการถือครองที่ดิน

.....ปี

๙. การใช้ประโยชน์ ที่ดิน

- ในพื้นที่ของท่านทำการเกษตรอะไรบ้าง (ตอบได้มากกว่า ๑ ข้อ)

() ปลูกพืช () เลี้ยงสัตว์ () ประมง

- พืชที่ปลูกเป็นพืชชนิดใด

() พืชเชิงเดี่ยว () พืชผสมผสาน

- ชนิดของสัตว์ที่เลี้ยง (ตอบได้มากกว่า ๑ ข้อ)

() โค () กระบือ () หมู () เป็ด () ไก่

() อื่นๆ.....

- ชนิดของการ

ประมง () เลี้ยงปลา () เลี้ยงกบ () เลี้ยงกุ้ง () อื่นๆ.....

ส่วนที่ ๓. การเกษตรกรรม

๑. ด้านพืช

- พืชที่ปลูกมีพืชอะไรบ้าง

() ข้าวปลูกจำนวน.....ไร่ ผลผลิต.....กิโลกรัม /

ไร่

() ยางพาราจำนวน.....ไร่ ผลผลิต.....กิโลกรัม /
ไร่

() อ้อยจำนวน.....ไร่ ผลผลิต.....กิโลกรัม /
ไร่

() มันสำปะหลังจำนวน.....ไร่ ผลผลิต.....กิโลกรัม
/ ไร่

- พืชผสมผสาน (ระบุชนิดพืชที่ปลูก)

() ปลูกเป็นระเบียบ

() ปลูกแบบธรรมชาติ

๒. ปัญหา / อุปสรรคด้านการเกษตร

.....
.....
.....
.....
.....

ส่วนที่ ๔ การมีส่วนร่วม

๑. ท่านเป็นสมาชิกกลุ่ม / องค์กรใดในหมู่บ้านของท่าน

() กองทุนหมู่บ้าน	() กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต
() กลุ่มธนาคารข้าว	
() กลุ่มธนาคารโค - กระบือ	() กลุ่มปุ๋ยชีวภาพ
() กลุ่มเศรษฐกิจพอเพียง	
() กลุ่มแม่บ้าน	() กลุ่มทอผ้า
() กลุ่มจักรสาน	
() กลุ่มปลูกเห็ด	() กลุ่มกองทุนบทบาทสตรี
() ชมรมออกกำลังกาย	
() ศูนย์ปราบศัตรูพืช	() อื่นๆ
-

๒. ท่านมีบทบาทหน้าที่ในกลุ่ม / องค์กรในชุมชนอย่างไรบ้าง (ตอบได้มากกว่า ๑ ข้อ)

() ประธาน	() รองประธาน	() เลขานุการ	()
เหรัญญิก	() คณะกรรมการ		
() สมาชิก	() ผู้ทรงคุณวุฒิ / ที่ปรึกษา		

๓. ถ้าท่านเป็นคณะกรรมการท่านมีบทบาทหน้าที่อย่างไร (ถามเฉพาะคนที่
กรรมการ).....

.....
.....
.....

๔. ปัญหา / อุปสรรคในการทำงานของกลุ่มของท่านเป็นอย่างไรบ้าง (ถาม
เฉพาะคนที่กรรมการ)....

.....
.....
.....

๕. ท่านมีความภาคภูมิใจในการคณะกรรมการกลุ่ม / องค์กรในชุมชนอย่างไรบ้าง

() ภูมิใจ อย่างไร

?.....

.....
.....
.....

() ไม่ภูมิใจ

๖. ในกลุ่ม / องค์กรของท่านมีส่วนใดบ้างที่ควรปรับปรุงเพิ่มเติม

.....
.....
.....
.....

๗. ในสถานะที่ท่านเป็นสมาชิกหรือตำแหน่งอื่นๆ ในกลุ่ม ท่านได้เข้าร่วมการ
ประชุมของกลุ่ม / องค์กร หรือไม่

() เคย และได้เข้าร่วมประชุมจำนวน.....ครั้ง

() ไม่เคย เนื่องจากอะไร

.....

๘. ท่านได้เข้าร่วมกิจกรรมของกลุ่ม / องค์กร ในชุมชนของท่าน หรือไม่

() เคย และได้เข้าร่วมกิจกรรมจำนวน.....ครั้ง

() ไม่เคย เนื่องจากอะไร

.....

๙. ท่านมีส่วนร่วมในกิจกรรมอย่างไรบ้าง

.....

.....
.....
.....

๑๐. ท่านมีส่วนร่วมในการพัฒนากลุ่ม / องค์กร ของท่านอย่างไรบ้าง (ตอบได้มากกว่า ๑ ข้อ)

() ร่วมคิด – ร่วมทำ () ร่วมดำเนินการ () ร่วมวางแผน
() ร่วมแก้ไขปัญหา
() ไม่ได้เข้าร่วมเลย

๑๑. ท่านคิดว่ากลุ่มของท่านมีปัญหาอุปสรรคอย่างไรบ้าง

.....
.....
.....
.....

๑๒. ท่านมีข้อเสนอแนะในการพัฒนากลุ่ม / องค์กรของท่านอย่างไร

.....
.....
.....
.....

ชื่อผู้เก็บข้อมูล (นาย, นาง, นางสาว).....สกุล

.....

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

ประวัติทีมวิจัย

1) นายรังสรรค์ ศิลาพัฒน์

ที่อยู่ 53 หมู่ 6 บ้านบึง ตำบลหมู่ม่น อำเภอสมเด็จ จังหวัดกาฬสินธุ์ 46150

โทรศัพท์ 088-5480648

2) นายบุญถิ่น สุวงศ์ฤทธิ์

ที่อยู่ 90 หมู่ 9 บ้านโนนน้ำเกลี้ยง ตำบลหมู่ม่น อำเภอสมเด็จ จังหวัดกาฬสินธุ์

3) นายมงคล สีลาพัฒน์

ที่อยู่ 37 หมู่ 9 บ้านโนนน้ำเกลี้ยง ตำบลหมู่ม่น อำเภอสมเด็จ จังหวัดกาฬสินธุ์

4) นายอุดม แदनดงเมือง

ที่อยู่ 118 หมู่ 9 บ้านโนนน้ำเกลี้ยง ตำบลหมู่ม่น อำเภอสมเด็จ จังหวัดกาฬสินธุ์
46150

5) นายนำพร จงสิทธิ์

ที่อยู่ 197 หมู่ 9 บ้านโนนน้ำเกลี้ยง ตำบลหมู่ม่น อำเภอสมเด็จ จังหวัดกาฬสินธุ์

โทรศัพท์ 087-9830454

6) นางอารีย์ โคตวงษ์

ที่อยู่ 24 หมู่ 6 บ้านบึง ตำบลหมู่ม่น อำเภอสมเด็จ จังหวัดกาฬสินธุ์ 46150

7) นางวิภาดา สันทเนื่อง

ที่อยู่ หมู่ 7 บ้านแก่งพญาชัย ตำบลหมู่ม่น อำเภอสมเด็จ จังหวัดกาฬสินธุ์ 46150

8) นางอ้อย พรหมรัตน์

ที่อยู่ หมู่ 7 บ้านแก่งพญาชัย ตำบลหมู่ม่น อำเภอสมเด็จ จังหวัดกาฬสินธุ์ 46150

9) นายทองดี ภูติโส

ที่อยู่ หมู่ 8 บ้านดงแหลม ตำบลหม่ม อำเภอสมเด็จ จังหวัดกาฬสินธุ์ 46150

10) นางเตือนใจ แกมศิริ

ที่อยู่ 134 หมู่ 8 บ้านดงแหลม ตำบลหม่ม อำเภอสมเด็จ จังหวัดกาฬสินธุ์ 46150

11) นางสาวรยา โสมา

ที่อยู่ 18 หมู่ 10 บ้านหม่ม ตำบลหม่ม อำเภอสมเด็จ จังหวัดกาฬสินธุ์ 46150

12) นางทาริกา สุรินนา

ที่อยู่ 79 หมู่ 10 บ้านหม่ม ตำบลหม่ม อำเภอสมเด็จ จังหวัดกาฬสินธุ์ 46150

13) นายบุญชู อันไชยศรี

ที่อยู่ 17 หมู่ 9 บ้านโนนน้ำเกลี้ยง ตำบลหม่ม อำเภอสมเด็จ จังหวัดกาฬสินธุ์

14) นายสัมฤทธิ์ นิลหงษ์

ที่อยู่ 157 หมู่ 9 บ้านโนนน้ำเกลี้ยง ตำบลหม่ม อำเภอสมเด็จ จังหวัดกาฬสินธุ์

15) นายสวาท โสมิตร

ที่อยู่ 177 หมู่ 9 บ้านโนนน้ำเกลี้ยง ตำบลหม่ม อำเภอสมเด็จ จังหวัดกาฬสินธุ์

16) นายทศพร แสงสามารถ

ที่อยู่ 87 หมู่ 9 บ้านโนนน้ำเกลี้ยง ตำบลหม่ม อำเภอสมเด็จ จังหวัดกาฬสินธุ์

17) นายวร สาพิมาน

ที่อยู่ 167 หมู่ 9 บ้านโนนน้ำเกลี้ยง ตำบลหม่ม อำเภอสมเด็จ จังหวัดกาฬสินธุ์

ที่ปรึกษา

1) นายอภิชาติ เสริมพงศ์

นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรชำนาญการ สำนักงานเกษตรอำเภอสมเด็จ จ.กาฬสินธุ์

2) นายสุชาติ สันหะ

นายกองค์การบริหารส่วนตำบลหมื่น อ.สมเด็จ จ.กาฬสินธุ์

3) นายภูษพงศ์ อันสงคราม